

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

6 marca

№ 15.

Rok 1930.

TREŚĆ:

UKŁAD

- Poz.: 106**—o komunikacji kolejowej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Łotewską, podpisany w Rydze dnia 12 lutego 1929 roku 128
- 107**—Oświadczenie rządowe z dnia 4 lutego 1930 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Układu o komunikacji kolejowej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Łotewską, podpisanego w Rydze dnia 12 lutego 1929 r.. 155

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

- Poz.: 108**—z dnia 26 lutego 1930 r. o przenoszeniu oficerów zawodowych z innych korpusów osobowych do korpusów oficerów sądowych 155

ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW:

- Poz.: 109**—z dnia 7 lutego 1930 r. o zmianie granic miasta Radymna w powiecie jarosławskim, województwie lwowskim 156
- 110**—z dnia 7 lutego 1930 r. o zmianie granic gminy wiejskiej Hel i obszaru dworskiego Hel w powiecie morskim, województwie pomorskim 157
- 111**—z dnia 7 lutego 1930 r. o zniesieniu obszaru dworskiego Rybowo w powiecie wągrowieckim, województwie poznańskim 157
- 112**—z dnia 7 lutego 1930 r. o zniesieniu obszaru dworskiego Sierosław w powiecie i województwie poznańskim 157

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

- Poz.: 113**—Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Skarbu z dnia 22 stycznia 1930 r. w sprawie przeniesienia do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej ksiąg wzorów i modeli prowadzonych przez sądy grodzkie w okręgu sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz w okręgu sądu okręgowego w Katowicach 157
- 114**—Spraw Wewnętrznych z dnia 13 stycznia 1930 r. o zmianie granic gmin wiejskich Dynów i Nozdrzec w powiecie brzozowskim, województwie lwowskim 158
- 115**—Pracy i Opieki Społecznej z dnia 13 stycznia 1930 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie wykonywania postanowień, dotyczących przymusowego umieszczania w przytułkach i domach pracy przymusowej w województwach poznańskim i pomorskim 158

106.

U K Ł A D

o komunikacji kolejowej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Łotewską, podpisany w Rydze dnia 12 lutego 1929 roku.

Przekład.

W IMIENIU RZECZYSPOLITEJ POLSKIEJ,
MY, IGNACY MOŚCICKI,
PREZYDENT RZECZYSPOLITEJ POLSKIEJ,

wszem wobec i każdemu z osobna komu o tem wie-
dzieć należy wiadomem czynimy:

Dnia dwunastego lutego tysiąc dziewięćset dwu-
dziestego dziewiątego roku podpisany został w Warsza-
wie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rzą-
dem Republiki Łotewskiej Układ o komunikacji ko-
lejowej wraz z załączonym doń protokołem końco-
wym o następującem brzmieniu dosłownem:

AU NOM DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE,
NOUS, IGNACY MOŚCICKI,
PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE,

à tous ceux qui ces Présentés Lettres verront
Salut:

Un Accord avec un procès-verbal final y annexé
sur le trafic par chemin de fer entre la République
de Pologne et la République de Lettonie ayant été
signé à Riga le douze Février mil neuf cent vingt
neuf entre le Gouvernement de la République de
Pologne et le Gouvernement de la République de
Lettonie, Accord et procès-verbal final, dont la
teneur suit:

U K Ł A D

o komunikacji kolejowej między Rzeczpospolitą
Polską a Republiką Łotewską.

W S T Ę P.

P O L S K A

z jednej strony

a

L O T W A

z drugiej strony,

pragnąc uregulować kolejową komunikację między
obydwoma krajami, postanowiły zawrzeć Układ
i mianowały w tym celu Pełnomocnikami:

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej:

Pana Juliusza ŁUKASIEWICZA, Ministra Pełnomoc-
nego i Posła Nadzwyczajnego Polski w Rydze,

Prezydent Republiki Łotewskiej:

Pana Fridrichs OZOLIŃŠ, Ministra Komunikacji,

KTÓRZY, po zakomunikowaniu sobie swych pełno-
mocnictw uznanych za dobre i w należytej formie,
zgadzili się na następujące postanowienia:

Artykuł 1.

Ustawy i przepisy.

1) W kolejowej komunikacji osobowej, бага-
żowej i towarowej między Polską z jednej strony
a Łotwą z drugiej strony obowiązują na szlaku mię-
dzy granicą państwową a stacją zdawczo-odbiorczą
postanowienia niniejszego Układu. Nadto, o ile ni-
niejszy Układ nie zawiera odmiennych postanowień,

A C C O R D

sur le trafic par chemin de fer entre la République
de Pologne et la République de Lettonie.

P R É A M B U L E.

L A P O L O G N E

d'une part

et

L A L E T T O N I E

d'autre part,

désirant régler la communication ferroviaire entre
les deux Pays, ont résolu de conclure un accord et
ont nommé à cet effet les Plénipotentiaires, à sa-
voir:

Le Président de la République de Pologne:

Mr. Jules ŁUKASIEWICZ, Ministre Plénipotentiaire
et Envoyé Extraordinaire de Pologne à Riga,

Le Président de la République de Lettonie:

Mr. Fridrichs OZOLIŃŠ, Ministre des Communica-
tions,

LESQUELS, après s'être communiqué leurs pleins
pouvoirs, trouvés en bonne et due forme, sont con-
venus des dispositions suivantes:

Article 1.

Réglements et prescriptions.

1) Le trafic par chemins de fer des voyageurs,
des bagages et des marchandises entre la Pologne
d'une part et la Lettonie d'autre part, effectué sur la
ligne située entre la frontière du pays et la gare de
transmission, sera réglé par les dispositions du pré-
sent Accord. De plus, pour autant que le présent Ac-

należy stosować obowiązujące postanowienia umów i taryf, zawartych między umawiającymi się Stronami lub między Zarządami kolejowemi polskim i łotewskim oraz postanowienia tych międzynarodowych Konwencji, do których przystąpiły umawiające się Strony, wreszcie ustawy i przepisy każdego Państwa na jego obszarze *).

2) Osoby trzecie nie mogą wysnuwać żadnych praw z niniejszego Układu.

Artykuł 2.

Sprawność komunikacji.

Strony umawiające się dołożą starań, aby komunikacja kolejowa między ich obszarami odbywała się odpowiednio do potrzeb sąsiedniego i tranzytowego ruchu kolejowego. W szczególności służba kolejowa, pocztowa, celna i paszportowa będzie tak wykonywana, by przewóz osób, bagażów i towarów odbywał się możliwie najszybciej.

Postanowienia wykonawcze:

1) Zarządy kolejowe będą na periodycznych konferencjach w sprawie rozkładów jazdy uwzględniały potrzeby sąsiedniego i tranzytowego ruchu kolejowego. W szczególności wzajemnie uzależnią czas przyjazdu i odjazdu pociągów na stację zdawczo-odbiorczą i uzgodnią czas oczekiwania pociągów także z potrzebami odprawy celnej i paszportowej.

2) Władzom pocztowym, celnym i paszportowym będą zawczasu podawane do wiadomości rozkłady jazdy pociągów i ich ewentualne zmiany.

3) Przebieg wagonów sypialnych, restauracyjnych i pocztowych zostanie uregulowany osobnym porozumieniem.

Artykuł 3.

Stacja zdawczo-odbiorcza.

Do komunikacji kolejowej między Polską z jednej strony a Łotwą z drugiej strony będzie służyła łotewska stacja Zemgale jako stacja zdawczo-odbiorcza. W stacji Turmont zostanie jednak zbudowaną parowozownia dla polskich parowozów.

Artykuł 4.

Państwowa władza zwierzchnicza.

O ile niniejszy Układ lub inne międzypaństwowe umowy nie zawierają odmiennych postanowień, państwowe prawa zwierzchnicze na stacji zdawczo-odbiorczej i na szlakach kolejowych między nią a granicą państwową przysługują temu Państwu, na którego obszarze owa stacja i szlaki są położone.

cord n'en dispose pas autrement, seront valables les dispositions des arrangements et des tarifs conclus entre les Parties contractantes ou entre les administrations ferroviaires: polonaise et lettonne, ainsi que les dispositions des Conventions internationales, auxquelles les Parties contractantes ont adhéré, de même que les lois et prescriptions en vigueur sur les territoires de chaque État en particulier *).

2) Les personnes tierces ne seront pas admises au bénéfice du présent Accord.

Article 2.

Souplesse à assurer au trafic.

Les Parties contractantes prendront des mesures en vue d'assurer aux communications ferroviaires entre leurs territoires une souplesse conforme aux besoins du trafic limitrophe et du transit. Notamment, le service des chemins de fer, des postes, des douanes et de police sera effectué de façon à ce que le transport des personnes, des bagages et des marchandises s'effectue avec la plus grande célérité possible.

Règlement d'exécution:

1) Lors des conférences périodiques d'horaire, les administrations tiendront compte des intérêts du trafic limitrophe et du transit. Elles concorderont, en particulier, les heures de départ et d'arrivée ainsi que les correspondances des trains à la gare de transmission, tenant aussi compte des nécessités de la visite de douane et du contrôle des passeports.

2) Les horaires et leurs modifications éventuelles seront portés, en temps utile, à la connaissance des autorités des postes, des douanes et de police.

3) La circulation des wagons-lits, des wagons-restaurants et des wagons-poste sera réglée par un accord spécial.

Article 3.

Gare de transmission.

La gare lettonne Zemgale sera affectée comme la gare de transmission au trafic ferroviaire entre la Pologne d'une part et la Lettonie d'autre part. Toutefois la remise pour les locomotives polonaises sera construite à la gare Turmont.

Article 4.

Droits souverains.

Sauf stipulations contraires du présent Accord ou d'autres conventions internationales, l'État, sur le territoire duquel est située la gare de transmission et les lignes entre cette dernière et la frontière du pays, y exerce ses droits souverains.

*) Patrz protokół końcowy.

*) Voir le procès-verbal final.

Artykuł 5.

Używanie i utrzymanie budowli i urządzeń.

1) Łotewski Zarząd kolejowy przyznaje polskiemu Zarządowi kolejowemu używanie budowli i urządzeń, potrzebnych dla komunikacji kolejowej w myśl postanowień niniejszego Układu.

2) Zarząd kolejowy łotewski będzie utrzymywał w stanie odpowiadającym przepisom wszystkie budowle i urządzenia, znajdujące się na stacji zdawczo-odbiorczej oraz na szlaku między stacją zdawczo-odbiorczą a granicą państwową.

3) Bliższe warunki, w szczególności ewentualne zmiany odnośnie do budowli i urządzeń przeciętych granicą państwową zostaną zgodnie ustalone w miejscowej umowie dodatkowej (art. 7 *)).

Postanowienia wykonawcze:

Interesowane Dyrekcje kolejowe winny się porozumieć co do robót, wychodzących poza ramy bieżącego utrzymania, o ile roboty dotyczą urządzeń, służących do wspólnego używania lub przeznaczonych do wyłącznego używania sąsiedniego Zarządu. W nagłych wypadkach lub w razie niebezpieczeństwa winien Zarząd, do którego należy utrzymanie, zarządzić potrzebne roboty i powiadomić o tem niezwłocznie sąsiedni Zarząd.

Artykuł 6.

Prawa własności.

Wszystkie budowle i urządzenia, wymienione w artykule 5, stanowią własność Zarządu łotewskiego z wyjątkiem semaforu stacji Turmont (wraz z tarczą i przynależnymi urządzeniami) należącego do polskiego Zarządu kolejowego, a znajdującego się na terenie łotewskim.

Artykuł 7.

Porozumienie dodatkowe,

Zarządy kolejowe winny zawrzeć porozumienie dodatkowe, regulujące specjalne stosunki przejścia kolejowego (Miejscowe porozumienie dodatkowe, które w dalszym ciągu będzie nazywane „Porozumieniem Dodatkowym“ *).

Postanowienia wykonawcze:

Do porozumienia dodatkowego należy dołączyć plan szlaku od granicy państwowej aż do stacji zdawczo-odbiorczej oraz plan stacji zdawczo-odbiorczej, na którym należy oznaczyć różnymi kolorami budowle i urządzenia, służące do wspólnego używania i te, które przekazano sąsiedniemu Zarządowi do wyłącznego używania. Do planu należy dołączyć wykaz budowli i urządzeń używanych w sposób wyżej wymieniony.

*) Patrz protokół końcowy.

Article 5.

Utilisation et entretien des bâtiments et installations.

1) L'administration lettonne mettra à la disposition de l'administration polonaise pour son utilisation les bâtiments et installations nécessaires au trafic ferroviaire en conformité du présent Accord.

2) L'Administration lettonne sera chargée de conservation, conforme aux prescriptions, de tous bâtiments et installations à la gare de transmission de même que sur la ligne entre ladite gare et la frontière du pays.

3) Les dispositions de détail et, notamment, les modifications éventuelles quant aux bâtiments et installations coupées par la ligne-frontière, seront fixées d'un commun accord par un arrangement additionnel (voir l'art. 7 *).

Règlement d'exécution:

Les Directions des chemins de fer intéressées s'entendront sur les travaux concernant les installations d'une utilisation commune ou destinées exclusivement à l'utilisation de l'administration voisine, qui ne visent pas l'entretien courant. En cas d'urgence ou de danger, il appartiendra à l'administration chargée de l'entretien d'exécuter les travaux requis et d'en aviser, sans délai, l'administration voisine.

Article 6.

Droit de propriété.

Tous les bâtiments et installations visés à l'article 5 constituent la propriété de l'administration lettonne, excepté le sémaphore de la gare Turmont (y compris le disque et les installations nécessaires) situé sur le terrain letton, mais appartenant à l'administration polonaise.

Article 7.

Arrangement additionnel.

Les administrations conclueront un arrangement additionnel réglant les conditions locales spéciales, concernant l'exécution du trafic par le point frontière envisagé (L'Arrangement Additionnel local, désigné dans le texte qui suit par les mots „l'Arrangement Additionnel“ *).

Règlement d'exécution:

Une carte de la ligne entre la frontière du pays et la gare de transmission ainsi qu'une carte de cette dernière, portant, en couleur, les bâtiments et installations aussi bien utilisés en commun que réservés à l'utilisation exclusive de l'administration voisine, seront annexées à l'arrangement additionnel. Cette carte sera complétée d'un relevé des bâtiments et installations utilisés comme il est dit plus haut.

*) Voir le procès-verbal final.

Artykuł 8.

Kwestje językowe.

1) Ustne i piśmienne porozumiewanie się służbowe na stacji zdawczo-odbiorczej i na szlaku między nią a granicą państwową będzie się odbywało w języku łotewskim. Dozwolonem jest jednak posługiwać się także innym językiem w wypadkach, gdy mogą być zrozumiane przez łotewskich funkcjonarjuszów (patrz także artykuł 26).

2) Korespondencja służbowa, telegraficzna i piśmienna między Zarządami kolejowemi obu Stron będzie się odbywać w języku francuskim.

Postanowienia wykonawcze:

1) Korespondencja pisemna i telegraficzna pomiędzy stacjami i urzędami obu umawiających się Stron odbywać się będzie w języku urzędowym kraju nadawczego i będzie zdawana przez jedną kolej drugiej kolei. Kolej, otrzymująca korespondencję, tłumaczy ją w razie potrzeby na stacji zdawczo-odbiorczej.

2) Interesowane Zarządy kolejowe wprowadzą dla zawiadomień stale powtarzających się w komunikacji kolejowej wzory dwujęzyczne, obopólnie omówione.

3) Pomieszczenia urzędowe, udzielone na stacji zdawczo-odbiorczej sąsiadnemu Zarządowi do wyłącznego używania, będą zaopatrzone napisami w językach urzędowych obu umawiających się Stron, przyczem napis w języku urzędowym miejscowego Zarządu należy umieścić na czele.

4) Stacja zdawczo-odbiorcza i graniczna winny wywieszać na odpowiednim miejscu przesłane im przez sąsiednią kolej, w jej języku urzędowym, obwieszczenia urzędowe i rozkłady jazdy, mające istotne znaczenie dla ruchu.

Artykuł 9.

Pracownicy sąsiedniego Państwa na stacji zdawczo-odbiorczej i na szlaku między nią a granicą Państwa.

1) Przy wykonywaniu na stacji zdawczo-odbiorczej i na szlaku między nią a granicą państwową specjalnych czynności służbowych, które ze względu na swą istotę wymagają wykonania przez własne organy każdego Zarządu, może sąsiedni Zarząd posługiwać się własnymi pracownikami. Pracownicy ci winni wykonywać czynności służbowe według ustaw i przepisów, obowiązujących Zarząd wysyłający.

2) Na obszar sąsiedniego Państwa mogą być wysyłani pracownicy tylko w ilości niezbędnie potrzebnej.

3) Personel, używany na stacji granicznej i zdawczo-odbiorczej oraz na szlaku między granicą państwową a stacją zdawczo-odbiorczą, winien być obznajmiony z poszczególnemi postanowieniami i przepisami odnoszącemi się do służby na wymienionych stacjach i szlaku, oraz powinien, o ile jest czynny służbowo na stacji zdawczo-odbiorczej sąsiednie-

Article 8.

Questions de langue.

1) Les relations de service, orales et par écrit, dans la gare de transmission et sur la ligne entre celle-ci et la frontière du pays se feront dans la langue lettone. Il est toutefois permis de se servir d'une autre langue au cas, où elle peut être comprise par les fonctionnaires lettons (voir l'article 26).

2) La correspondance de service, par écrit et par télégraphe, entre les administrations des Parties contractantes se fera en langue française.

Règlement d'exécution:

1) La correspondance par écrit et par télégraphe entre les stations et offices de deux Parties contractantes se fera dans la langue officielle du pays d'expédition; la transmission s'en fera d'un chemin de fer à l'autre. La traduction, s'il y a lieu, sera effectuée dans la gare de transmission par le chemin de fer destinataire.

2) Les administrations intéressées établiront d'un commun accord des formulaires en deux langues pour faciliter la correspondance schématique courante relative au trafic.

3) Les locaux de service, réservés dans la gare de transmission à l'utilisation exclusive de l'administration voisine, seront pourvus d'écriteaux rédigés en langues officielles de deux Parties contractantes; les inscriptions dans la langue officielle de l'administration locale auront la première place.

4) La gare de transmission et la gare frontière auront à afficher, aux endroits appropriés à cette fin, des horaires et des publications officielles d'une importance réelle pour le trafic, que l'administration voisine leur remettra rédigés dans sa langue officielle.

Article 9.

Agents d'un État limitrophe en service dans la gare de transmission et sur la ligne entre celle-ci et la frontière du pays.

1) L'administration limitrophe pourra se servir de son propre personnel dans la gare de transmission et sur la ligne entre celle-ci et la frontière du pays, pour autant que les fonctions spéciales à y exercer seront de nature à rendre nécessaire l'exercice de ces fonctions par les organes de chaque administration en particulier. Ledit personnel sera tenu d'exécuter les fonctions de service d'après les lois et règlements en vigueur dans l'administration qui le délègue.

2) Chacune des administrations intéressées ne pourra déléguer ses agents sur le territoire de l'État limitrophe qu'en nombre rigoureusement nécessaire.

3) Le personnel employé à la gare frontière et à celle de transmission, de même que sur la ligne entre la frontière du pays et la gare de transmission, sera tenu de connaître les prescriptions et règlements concernant le service sur la ligne et les gares susmentionnées. Pour autant qu'il exerce les fonctions de service dans la gare de transmission de l'administra-

go Zarządu, umieć w zakresie potrzeb służbowych porozumieć się w języku oficjalnie uznanym w sąsiednim Państwie.

Postanowienia wykonawcze:

1) Przy ocenie kwalifikacji personelu, używanego na obszarze sąsiedniego Państwa, będą uznawane przepisy i egzaminy tego Zarządu, do którego należy ten personel.

2) Personel w czasie pobytu służbowego na obszarze sąsiedniego Państwa podlega przy wykonywaniu swojej służby zarządzeniom właściwych organów sąsiedniego Zarządu, o ile one w myśl postanowień miejscowego porozumienia dodatkowego są uprawnione do wydawania takich zarządzeń.

3) Personel w czasie służbowego pobytu na obszarze sąsiedniego Państwa może być w wyjątkowych wypadkach wezwany także do wykonywania służbowych czynności sąsiedniego Zarządu, o ile na to pozwala służba dla własnego Zarządu (art. 34).

4) Czy i którzy pracownicy mają mieszkać w sąsiednim Państwie, będzie omówione w miejscowym porozumieniu dodatkowym.

Artykuł 10.

Ochrona pracowników sąsiedniego Państwa.

1) Pracownicy zajęci na obszarze sąsiedniego Państwa i posiadający przynależność państwową Państwa wysyłającego, zatrzymują swoją przynależność państwową. To samo stosuje się do członków rodziny i służby domowej, żyjących z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym na obszarze sąsiedniego Państwa. W takim wypadku przez zamieszkanie, pobyt lub przez urodzenie nie nabywa się przynależności państwowej sąsiedniego Państwa.

2) Osobom, wymienionym w ustępie 1-ym, w czasie ich pobytu na obszarze sąsiedniego Państwa (patrz art. 16 i 17) poręcza się potrzebną ochronę. Pracowników należy uważać w Państwie sąsiednim za urzędników w myśl ustawy karnej narówni z urzędnikami tego Państwa. W wypadkach zniewag i urazów cielesnych władze publiczne winny o ile to jest dopuszczalne, obok skargi prywatnej pokrzywdzonego, wnieść skargę ze swej strony. Strony umawiające się będą w danym razie korzystały z tej możliwości na rzecz czynnych na ich obszarze urzędników sąsiednich Zarządów w takiej samej mierze, jak na rzecz własnych urzędników.

3) Osoby, wymienione w ustępie (1), korzystają podczas pobytu na obszarze sąsiedniego Państwa:

a) z uwolnienia od wszelkiego rodzaju publiczno-prawnych świadczeń osobistych i rzeczowych,

b) z uwolnienia od pobieranych tam danin publicznych w takiej mierze, jakaby im przysługiwała, gdyby w sąsiednim Państwie nie mieli ani miejsca zamieszkania ani miejsca pobytu.

tion voisine, le personnel susvisé est tenu de pouvoir s'entendre, en matière de service, dans la langue officiellement admise dans l'État limitrophe.

Règlement d'exécution:

1) Quant à la question de savoir, si le personnel employé sur le territoire de l'État limitrophe est dûment qualifié à cet égard, seront valables les règlements et certificats d'aptitude délivrés par l'administration de laquelle ce personnel dépend.

2) Le personnel d'une des administrations, en service sur le territoire de l'État limitrophe, est soumis en ce qui concerne son service, aux ordres édictés par les organes compétents de l'administration voisine, pour autant que celles-ci, au sens de l'Arrangement Additionnel, sont en droit de les donner.

3) Lors de son séjour de service sur le territoire de l'État limitrophe, le personnel de l'administration voisine pourra être, dans les cas exceptionnels, appelé à exercer les fonctions de service concernant l'autre administration, pour autant que le service de la sienne le permet (Art. 34).

4) L'Arrangement Additionnel désignera les catégories d'agents qui devront, s'il y a lieu, résider dans l'État limitrophe.

Article 10.

Protection à accorder aux agents de l'État limitrophe.

1) Les agents en service sur le territoire de l'État limitrophe, ressortissants de l'État qui les délègue, conservent de plein droit leur nationalité. Il en est de même des membres de leurs familles et de leurs domestiques, vivant dans leur ménage sur le territoire de l'État limitrophe. Dans ce cas, le domicile et le séjour, ni la naissance n'entraîne pas l'acquisition de la nationalité de l'État limitrophe.

2) Une protection nécessaire sera assurée aux personnes spécifiées au chiffre 1) lors de leur résidence sur le territoire de l'État limitrophe (voir l'art. 16 et 17). Les agents résidant dans l'État limitrophe seront considérés comme fonctionnaires, au sens du code pénal, de la même manière, que les agents de ce pays. En cas d'insultes ou de lésions, en dehors de la plainte déposée par la victime, les pouvoirs publics auront à porter plainte de leur côté, pour autant que cette plainte est admissible. Les Parties contractantes devront profiter de cette facilité en faveur des agents des administrations limitrophes en service sur leur territoire dans la même mesure qu'en ce qui concerne leurs propres agents.

3) Les personnes visées à l'alinéa 1), en résidence sur le territoire de l'État limitrophe, seront exonérées:

a) de toutes prestations personnelles ou en nature émanant du droit public;

b) des impositions publiques qui ne seraient pas applicables dans l'État limitrophe aux personnes susnommées, si elles n'y avaient ni domicile ni résidence.

4) Dzieci osób, wymienionych w ustępie 1, nie podlegają w sąsiednim Państwie przymusowi szkolnemu.

5) Pracownicy, zajęci na obszarze sąsiedniego Państwa, podlegają pod względem dyscyplinarnego karania ich uchybień służbowych jedynie władzy dyscyplinarnej swych przełożonych władz w Państwie wysyłającym. Osądzenie z przyczyny popełnienia przez nich w wykonywaniu służby w Państwie przyjmującym czynów karalnych pozostawia się, o ile nie chodzi o obywateli Państwa przyjmującego, ojczystym władzom wyłącznie wówczas, gdy one tego żądają. Gdy takie żądanie zostanie przedstawione, Państwo przyjmujące powinno bezzwłocznie dostawić ściganego wyżej wymienionej władzy ojczystej. Żądanie to powinna władza właściwa do ścigania karnego, przedstawić władzy sądowej Państwa sąsiedniego o analogicznych kompetencjach *).

Artykuł 11.

Pomoc przy wykonywaniu służby.

1) Urzędnicy i pracownicy Stron umawiających się, czynni na stacji zdawczo odbiorczej i na szlaku kolejowym między nią a granicą państwową, będą się wzajemnie popierać przy wypełnianiu swych obowiązków służbowych, a w szczególności w celu przeszkadzania przekroczeniom i ich wykrycia.

2) Władze i urzędy jednej Strony umawiającej się będą udzielały potrzebnej ochrony urzędom i pracownikom drugiej Strony, czynnym służbowo na obszarze oznaczonym w ustępie (1) i będą spełniały ich wezwanie w tym względzie w takiej samej mierze, jak podobne wezwania swoich własnych urzędów i pracowników.

3) Właściwe urzędy Zarządów, biorących udział w komunikacji kolejowej, będą na bezpośrednie wezwanie urzędów drugiej Strony dochodziły w odpowiedni sposób, jakim jest stan faktyczny przekroczeń przepisów tej Strony, dotyczących dziedziny kolejowej, pocztowej, celnej i paszportowej, a popełnionych na obszarze oznaczonym w ustępie (1) tego artykułu, tudzież będą doręczały wezwania potrzebne do wdrożenia i przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego.

4) Wydatki w gotówce, powstałe wskutek załatwiania takich wezwań, winny być przez urząd wzywający bezpośrednio zwrócone urzędowi wezwanemu.

Artykuł 12.

Urzędnicy sprawujący nadzór.

1) Interesowany Zarząd ma prawo wykonywać przez własnych urzędników nadzór nad czynnościami służbowymi swoich własnych pracowników, dokońowanymi na obszarze sąsiedniego Państwa.

2) Urzędnicy ci winni się wstrzymywać od wszelkiego bezpośredniego mieszania się do służby eksploatacyjnej.

*) Patrz protokół końcowy.

4) Les enfants des personnes visées à l'alinéa 1) sont exemptés sur le territoire de l'État limitrophe de l'enseignement scolaire obligatoire.

5) Le pouvoir disciplinaire à l'égard des agents en service sur le territoire de l'État limitrophe, en ce qui concerne les pénalités pour infractions au service, n'appartient qu'aux autorités supérieures de l'État qui les délègue. Le jugement de délits, commis par eux en exercice de leurs fonctions dans l'État limitrophe, appartiendra aux autorités nationales sur leur demande exclusivement, pour autant qu'il ne s'agit pas des citoyens dudit État. En cas d'une telle demande, l'État limitrophe devra immédiatement remettre l'inculpé aux autorités susmentionnées. Cette demande devra être transmise par l'autorité compétente en matière criminelle aux autorités judiciaires analogues de l'État limitrophe *).

Article 11.

Aide et assistance au personnel en service.

1) Les agents et les offices des Parties contractantes en service dans la gare de transmission et sur la ligne entre cette dernière et la frontière du pays, se prêteront mutuellement aide et assistance lors de l'exercice de leurs fonctions, notamment lorsqu'il s'agit d'empêcher ou de découvrir des infractions.

2) Les agents et les offices d'une Partie contractante prêteront aide et assistance requise aux offices et aux agents de l'autre Partie en service dans le territoire visé à l'alinéa 1); ils suivront leurs appels au même degré comme s'il s'agissait des appels émanant de leurs offices ou de leurs agents.

3) Sur demande directe des offices d'une Partie contractante les offices compétents des administrations participant au trafic ouvriront, d'une manière appropriée, une enquête à fins de constatation des infractions contre les règlements de l'autre Partie en matière de chemins de fer, postes, douanes et de police, commises sur le territoire désigné à l'alinéa 1) du présent article. Lesdits offices remettront aux intéressés des notifications qu'exige l'ouverture et la procédure de l'enquête disciplinaire.

4) Les dépenses occasionnées par les enquêtes seront remboursées directement à l'office actionné par l'office qui aura exigé une enquête.

Article 12.

Agents de contrôle.

1) Il appartient à l'administration intéressée de contrôler le fonctionnement du service exécuté par ses agents sur le territoire de l'État limitrophe.

2) Les organes de contrôle devront s'abstenir de toute ingérence directe dans le service de l'exploitation.

*) Voir le procès-verbal final.

3) Przy przekraczaniu granicy i przy czasowym pobycie tych urzędników na obszarze sąsiedniego Państwa należy stosować postanowienia artykułu 16.

Postanowienie wykonawcze:

Sąsiedni Zarząd będzie podawać do wiadomości nazwiska tych urzędników.

Artykuł 13.

Występki służbowe.

1) Przy uchybieniach służbowych, dotyczących komunikacji kolejowej Zarząd kolejowy w którego okręgu leży miejsce czynu zarządzi dochodzenie w razie potrzeby w porozumieniu i z pomocą interesowanego Zarządu sąsiedniego Państwa. Wynik dochodzenia będzie podany do wiadomości sąsiedniego Zarządu, który wyda potrzebne zarządzenia i zawiadomi o nich drugi Zarząd. Pracownicy nie władający dostatecznie językiem urzędowym sąsiedniego Państwa będą mogli być przesłuchiwać na żądanie w rodowym języku.

2) W razie znaczniejszego występkę służbowego pracownika, Zarząd przełożony wycofa go na żądanie właściwego Zarządu sąsiedniego Państwa, ze służby na obszarze tego Państwa.

Artykuł 14.

Ubezpieczenia socjalne i ubezpieczenia od wypadków.

1) W stosunku do ubezpieczeń socjalnych i ubezpieczenia od wypadków pracowników kolejowych, delegowanych na stałe lub czasowo na obszar sąsiedniego Państwa obowiązują wyłącznie przepisy prawne tego Państwa, na którego obszarze ma siedzibę przełożony Zarząd tych pracowników. Ten sam przepis stosuje się także wówczas, gdy do wykonywania służbowych czynności personel jednego Zarządu będzie używany przez drugi Zarząd.

2) Do przeprowadzenia ubezpieczeń socjalnych i ubezpieczenia od wypadków tudzież do rozstrzygnięcia sporów są właściwymi ubezpieczający, władze administracyjne lub sądy tego Państwa, którego przepisy prawne w myśl poprzedniego ustępu stosować należy.

3) Zaopatrzenie, przeprowadzone w myśl powyższych postanowień według przepisów prawnych drugiego Państwa, ma pod względem prawnocywilnej odpowiedzialności przedsiębiorcy taki sam skutek prawny, jak zaopatrzenie przeprowadzone według własnych przepisów prawnych. Z ewentualnym prawem regresu może wystąpić wyłącznie jeden Zarząd kolejowy wobec drugiego.

Artykuł 15.

Opieka w razie choroby.

1) W wypadkach choroby i w innej nagłej potrzebie nie będzie się czyniło żadnej różnicy

3) Lors du franchissement de la frontière et du séjour temporaire des organes de contrôle sur le territoire de l'État limitrophe, les dispositions de l'article 16 sont applicables.

Règlement d'exécution:

L'administration voisine portera à la connaissance de l'autre administration les noms desdits agents.

Article 13.

Délits de service.

1) En cas de délit touchant le trafic par chemins de fer, l'administration dans la circonscription de laquelle se trouve le lieu de délit, procède à l'instruction de fait, s'il y a lieu de concert et avec aide de l'administration intéressée de l'État limitrophe. Le résultat de l'instruction sera porté à la connaissance de l'administration voisine qui prendra des mesures nécessaires et en avisera l'autre administration. Les agents qui ne connaissent pas suffisamment la langue officielle de l'État limitrophe, pourront, sur leur demande, être entendus dans leur langue nationale.

2) En cas de délit de service plus grave, l'agent coupable sera révoqué sur demande faite par l'administration compétente de l'État limitrophe.

Article 14.

Assurances sociales, Assurances-accidents.

1) En ce qui concerne les assurances sociales et les assurances-accidents des agents des chemins de fer, délégués à titre temporaire ou en permanence sur le territoire de l'État limitrophe, seront exclusivement valables les dispositions légales de l'État où se trouve le siège de l'administration à laquelle lesdits agents sont subordonnés. La même disposition est applicable lorsque le personnel d'une administration est chargé par l'autre de fonctions de service.

2) Seront compétentes pour l'application des assurances sociales et des assurances-accidents, de même que pour la solution des contestations, les autorités opérant les assurances, les autorités administratives ou judiciaires de l'État dont les dispositions juridiques sont à appliquer conformément au chiffre précédent.

3) Les prestations fournies en vertu des dispositions ci-dessus, conformément aux prescriptions légales de l'autre État, auront, quant à la responsabilité juridique et civile de l'employeur, le même effet légal que les prestations accordées en vertu de ses propres prescriptions légales. La voie de recours n'appartient qu'à une des deux administrations ferroviaires contre l'autre.

Article 15.

Assistance en cas de maladie.

1) En cas de maladie ou d'autre nécessité urgente il ne sera fait aucune distinction quant à l'assis-

w udzielaniu pomocy pracownikom obu sąsiednich zarządów, oraz członkom ich rodzin, żyjących z nimi we wspólnym gospodarstwie.

2) Koszty z tego wynikałe zwróci Zarząd, do którego należy personel, Zarządowi udzielającemu pomocy.

Postanowienie wykonawcze:

Dla zwrotu kosztów, w myśl ustępu (2) jest potrzebne zaświadczenie lekarza konsultującego, wykazujące szczegółowo rodzaj pomocy.

Artykuł 16.

Przekraczanie granicy i czasowy pobyt w sąsiednim Państwie.

1) Pracownikom każdej z obu umawiających się Stron, czynnym w służbie na przejściu kolejowym między Polską a Łotwą dozwala się na podstawie zaświadczenia, wystawionego przez właściwy urząd na przekraczanie granicy w wykonywaniu i celem wykonywania służby oraz na pobyt na terenie kolejowym, położonym w obrębie sąsiedniego Państwa w czasie służby i w czasie przerw służbowych i to bez paszportu i wiz. Zaświadczenie należy wystawić według umówionego wzoru na okres czasu dostosowany do okoliczności poszczególnego wypadku nie na dłużej jednak, niż na jeden rok, aby móc wyjść poza teren kolejowy, potrzeba zaświadczenia stacyjnego urzędu policyjnego, które będzie wystawiane na zasadzie zaświadczenia wymienionego w zdaniu pierwszym, i będzie ono ważne jedynie na obszarze gminy, do której należą stacje Zemgale lub Turmont lub na obszarze najbliższej gminy.

2) Personel winien nosić na obcym obszarze ubranie służbowe lub widoczne służbowe odznaki, o ile jest obowiązany je nosić w myśl przepisów w Państwie wysyłającym, lub o ile wchodzi w styczność z publicznością w wykonywaniu służby. Noszenie broni poza terenem kolejowym jest wzbronione.

3) Z zastrzeżeniem rewizji celnej personel ma prawo zabierać ze sobą przez granicę bez opłaty cła takie przedmioty, które są przeznaczone do osobistego użytku jednodniowego podczas służby i podczas jazdy do i ze służby.

4) Personel czynny w służbie na przejściu kolejowym będzie przewożony bezpłatnie między stacjami Zemgale i Turmont.

Postanowienia wykonawcze:

1) Wzór zaświadczenia, wymienionego w zdaniu 2 ustępu (1) niniejszego artykułu, podaje załącznik A. Zarządy obu Stron będą sobie podawały do wiadomości urzędy właściwe do wystawiania takich zaświadczeń.

2) Zaświadczenia te upoważniają także do wolnej jazdy w myśl ustępu (4) tego artykułu.

tance à prêter aux agents de deux administrations voisines et aux membres de leurs familles vivant dans leur ménage.

2) Les frais occasionnés par ces soins seront remboursés à l'administration qui les aura avancés.

Règlement d'exécution:

Le remboursement des frais visés à l'alinéa 2) se fera sur présentation d'un certificat délivré par le médecin consulté; ce certificat devra dûment justifier les soins accordés.

Article 16.

Franchissement des frontières et séjour temporaire dans l'État limitrophe.

1) Sur la base d'un permis établi par un office compétent, les agents de chaque Partie contractante en service relatif au trafic par le point frontière entre la Pologne et la Lettonie, auront la faculté de franchir la frontière en vue d'exercer le service et de séjourner dans la zone du chemin de fer située sur le territoire de l'État limitrophe, tant pendant la durée de leur service que dans les intervalles, ceci sans passeports et visas. Les permis seront établis d'après un modèle convenu; leur validité sera conforme aux circonstances, suivant le cas, et n'excédera toutefois la période d'une année. La circulation en dehors de la zone du chemin de fer ne sera permise qu'en vertu d'une carte, délivrée sur la base du permis susmentionné par la police à la station. Cette carte ne sera valable que dans le territoire de la commune où est située la gare Zemgale ou Turmont ou dans celui de la commune la plus proche.

2) Le personnel en service sur le territoire étranger sera tenu de porter l'uniforme ou des insignes, pour autant que les règlements de son administration l'exigent et que son service le met en contact avec le public. Le port des armes en dehors de la zone du chemin de fer est prohibé.

3) Sans être exempt de la visite douanière, le personnel pourra emporter en franchise de douane des objets destinés à son usage personnel pour un jour de service y compris la durée du voyage d'aller et retour.

4) Le personnel en service relatif au trafic par le point frontière sera transporté sur le parcours entre les gares Zemgale et Turmont gratuitement.

ANNEXE A.

Règlement d'exécution:

1) Le modèle du permis désigné dans la deuxième phrase du chiffre 1) du présent article est spécifié dans l'annexe A. Les administrations se communiqueront les noms des bureaux autorisés à délivrer lesdits permis.

2) Les permis susmentionnés donnent droit au parcours gratuit sur les chemins de fer, conformément au chiffre 4) du présent article.

3) Drużyna pociągowa i parowozowa może przekraczać granicę na zasadzie wpisu nazwisk do dziennika pociągowego.

4) Umyślni, mający w przypadkach przerw połączeń telegraficznych i telefonicznych, doręczać zawiadomienia pisemne o ruchu pociągów, mogą przekraczać granicę także za okazaniem odnośnego zawiadomienia.

Artykuł 17.

Przekraczanie granicy i stały pobyt w sąsiednim Państwie.

1) Pracownikiem, czynnym służbowo na obszarze w sąsiednim Państwie i tam mieszkającym oraz członkom ich rodzin tudzież ich służbie domowej, żyjącym z nimi we wspólnym gospodarstwie, dozwala się na podstawie dowodu tożsamości, wystawionego według umówionego wzoru przez przełożoną władzę pracownika, na przekraczanie granicy do i z własnego kraju oraz na pobyt w miejscu pełnienia służby, i to bez paszportu i wizy. Za miejsce pełnienia służby będzie uważany obszar gminy, do której należy stacja zdawczo-odbiorcza lub obszar gminy, który leży najbliżej, o ile miejscowe porozumienie dodatkowe nie przewiduje pod tym względem wyjątków.

2) Do tych pracowników należy odpowiednio stosować postanowienia ustępów 2 i 4 artykułu 16 z tą zmianą, że wolno im będzie nosić broń służbową także na drodze do i ze służby.

Postanowienia wykonawcze:

1) Wzory dowodów tożsamości, wymienionych w ustępie 1 tego artykułu, podają załączniki B i C.

2) Służba domowa, do której mają zastosowanie przepisy artykułu 17, powinna ograniczać się do jednej osoby na gospodarstwie jednego pracownika.

Artykuł 18.

Dowody tożsamości dla pracowników zatrudnionych w wagonach restauracyjnych i sypialnych.

1) Prywatni pracownicy, zatrudnieni w wagonach restauracyjnych i sypialnych Międzynarodowego Towarzystwa Wagonów Sypialnych, winni być zaopatrzeni w dowody tożsamości miejscowej władzy policyjnej, właściwej dla ich miejsca zamieszkania. Te dowody tożsamości winny zawierać imię i nazwisko, miejsce zamieszkania, przynależność państwową, podpis i fotografię właściciela, zaopatrzoną w pieczęć urzędową, pieczęć i podpis władzy wystawiającej a zarazem winny być zaopatrzone w zaświadczenie właściwej Dyrekcji kolejowej, do której należy stacja miecierzysta tych wagonów, co do rodzaju zajęcia pracownika w służbie wagonów restauracyjnych i sypialnych.

2) Wizy obcego Państwa nie wymaga się.

3) Au personnel desservant les trains et les locomotives suffit pour le passage de la frontière au lieu d'un permis l'inscription des noms des fonctionnaires dans le rapport du train.

4) En cas d'interruptions de la communication par télégraphe et par téléphone, les courriers, chargés de la transmission des messages par écrit au sujet du mouvement des trains, ont le droit de passer la frontière aussi sous présentation d'un tel message.

Article 17.

Franchissement des frontières et résidence fixe dans l'État limitrophe.

1) Sur la base d'une carte d'identité établie d'après le modèle convenu par les autorités supérieures, des agents en service sur le territoire de l'État limitrophe et résidant dans cet État, lesdits agents de même que les membres de leurs familles ainsi que les domestiques faisant partie de leur ménage seront autorisés de franchir la frontière à l'aller et au retour ainsi que de résider dans le lieu du service, ceci sans passeports et visas. Comme lieu de service on entend le territoire de la commune où est située la gare de transmission ou celui de la commune la plus proche sauf les exceptions prévues à cet égard dans l'Arrangement Additionnel.

2) Les dispositions spécifiées sous chiffre 2) et 4) de l'article 16 sont à appliquer, suivant le cas, aux agents désignés ci-dessus, lesquels pourront toutefois porter des armes également en se rendant au lieu de service et vice versa.

ANNEXES B et C.

Règlement d'exécution:

1) Les modèles des cartes d'identité, désignées dans le chiffre 1) du présent article, sont spécifiées dans les annexes B et C.

2) Le nombre de domestiques, auxquels s'appliquent les dispositions de l'article 17, ne peut dépasser une personne pour le ménage d'un fonctionnaire.

Article 18.

Cartes d'identité des employés des wagons-lits et wagons-restaurants.

1) Les employés privés des wagons-restaurants et wagons-lits de la Compagnie internationale des wagons-lits et des grands express européens devront être pourvus de cartes d'identité, délivrées par la police locale du lieu de leur domicile. Ces cartes porteront les noms, prénoms, domicile, nationalité de l'employé et en outre sa signature et sa photographie. Cette dernière devra être munie du timbre officiel et du timbre de l'administration qui l'a délivrée, ainsi que d'une attestation de la Direction du chemin de fer à laquelle appartient la gare d'attache de ces wagons, indiquant le genre du travail accompli par l'employé dans le service des wagons-restaurants et des wagons-lits.

2) Le visa du pays étranger n'est pas exigé.

Artykuł 19.

Szczególne postanowienia celne.

1) Zarząd celny każdej Strony umawiającej się będzie z wyjątkiem wypadków podejrzenia o nadużycia i bez uszczerbku dla praw, które opiera na ustawodawstwie własnego Państwa, wzajemnie uznawał i pozostawi w stanie nienaruszonym plomby i pieczęcie, założone przez Zarząd celny drugiej Strony na takich towarach, które wysyłane bywają pod dozorem celnym; zastrzega się mu jednak prawo uzupełnienia plomb lub pieczęci przez nałożenie nowych znaków celnych.

2) Przedmioty, służące do służbowego użytku urzędów, położonych na obcym obszarze i tam zajętych pracowników, będą mogły być wwieszone i wywiezione bez cła, opłat i należności za urzędowym zaświadczeniem właściwego urzędu.

3) To samo dotyczy przedmiotów przesiedlenia, o ile chodzi o przedmioty, przeznaczone do własnego użytku pracowników oraz ich członków rodziny i służby, żyjących z nimi we wspólnym gospodarstwie.

4) Części zapasowe, zażądane od obcego Zarządu kolejowego w myśl międzynarodowych konwencji o wzajemnym używaniu wagonów celem ich wymiany na uszkodzonym taborze, jako też zwracane uszkodzone części są wolne od cła, opłat i należności. W takim wypadku list przesyłkowy będzie służył za urzędowe zaświadczenie wysyłającego urzędu, co do przeznaczenia tych przedmiotów *).

Postanowienia wykonawcze do ustępu 3-go.

Zwolnienie od cła będzie pozostawało w granicach, przewidzianych w obowiązujących przepisach celnych, ale granica ustawowa nie będzie mniejsza od 1.500 łatów.

Artykuł 20.

Odpowiedzialność w wypadkach szkody.

1) Odpowiedzialność za szkody i wypadki w komunikacji kolejowej między granicą państwową a stacją zdawczo-odbiorczą, z wyłączeniem uszkodzenia tudzież całkowitego lub częściowego ubytku przewożonych towarów i bagażów podróżnych (patrz ustęp 7), określa się według ustaw i przepisów, obowiązujących w miejscu powstania szkody lub wypadku.

2) Za szkody, spowodowane działaniem sprzecznym z prawem lub zaniedbaniem personelu kolejowego, czynnego w służbie na przejściu kolejowym, odpowiada Zarząd kolejowy, który dostarczył personelu. Za personel jednego Zarządu, którego użył drugi Zarząd do wykonywania czynności służbowych, odpowiada jednak ten drugi Zarząd. Jeżeli szkoda została spowodowana przez pracowników obu Stron,

*) Patrz protokół końcowy.

Article 19.

Dispositions spéciales douanières.

1) Sans préjudice aux dispositions légales de leur État et sauf les cas de présomption des fraudes, les autorités des douanes des Parties contractantes reconnaitront mutuellement comme valables et laisseront intacts les plombs et les scellés apposés par leur offices douaniers aux marchandises transportées sous la surveillance douanière. Il est toutefois permis d'y apposer les plombs et scellés complémentaires.

2) Les objets, servant à l'usage de service des bureaux situés sur le territoire étranger et des agents y faisant le service, pourront être importés ou exportés en franchise de douane, sans perception des taxes quelconques, ceci sur présentation d'une attestation de l'autorité compétente.

3) La même disposition s'applique aux objets de déménagement, réservés à l'usage des agents déplacés ainsi qu'aux membres de leur famille et aux domestiques faisant partie de leur ménage.

4) Les pièces de rechange du matériel roulant avarié demandées à l'administration étrangère en vertu des conventions internationales sur l'emploi réciproque des wagons, de même que les pièces avariées seront transportées en franchise de douane et sans perception des droits quelconques. Dans ce cas, le bulletin d'accompagnement servira d'une attestation officielle de l'administration expéditrice quant à la destination de ces pièces *).

Règlement d'exécution à l'alinéa 3).

La franchise de douane sera limitée par les dispositions douanières en vigueur, mais la limite légale ne doit pas être inférieure que 1.500 Lats.

Article 20.

Responsabilité pour dommages.

1) La responsabilité pour dommages et accidents survenus en trafic ferroviaire entre la frontière du pays et la gare de transmission, exception faite de l'avarie et de la perte totale ou partielle des marchandises et des bagages (voir le chiffre 7), sera réglée d'après les règlements et prescriptions valables aux endroits où le dommage ou l'accident se serait produit.

2) La responsabilité pour dommages dûs à l'infraction aux lois ou à la faute du personnel en service relatif au trafic par le point frontière, incombe à l'administration dont dépend le personnel fautif. Dans le cas où une administration aurait employé le personnel de l'autre administration, c'est la première qui en est responsable. Lorsque le dommage est occasionné par les agents des deux Parties ou si les

*) Voir le procès-verbal final.

lub jeżeli nie da się ustalić, kto spowodował szkodę, oba Zarządy odpowiadają wówczas w równych częściach.

3) Za wypadki, powstałe wskutek złego utrzymania stacji, szlaku, znajdujących się w stanie czynnym parowozów i wagonów silnikowych, odpowiada ten Zarząd, do którego należy utrzymanie stacji, szlaku, parowozu lub wagonu silnikowego.

4) Za wypadki powstałe wskutek złego utrzymania wagonów lub innego niewymienionego pod 3) taboru kolejowego, odpowiada Zarząd, który jako ostatni przejął technicznie ten tabor.

5) Zarządy kolejowe nie odpowiadają względem siebie za szkodę, powstałą wskutek siły wyższej. Jeżeli szkoda powstała wskutek przypadku, który nie może być uważany za siłę wyższą, odpowiada za nią ten Zarząd kolejowy, na którego szlaku szkoda powstała. Każdy Zarząd ponosi jednak sam szkodę, dotyczącą personelu lub materiału kolejowego, która powstała wskutek przypadku przy prowadzeniu pociągu między granicą państwową a stacją zdawczo-odbiorczą.

6) Każdy Zarząd ma prawo regresu do drugiego Zarządu, jeżeli został zobowiązany prawomocnym wyrokiem sądowym do zwrócenia szkody, za którą drugi Zarząd w myśl poprzednich postanowień ma odpowiadać w całości lub w części. Prawo regresu służy również wtedy, gdy oba Zarządy umówiły się, że jeden z nich ma załatwiać roszczenia odszkodowawcze, chociaż drugi Zarząd odpowiada za szkody w całości lub w części. Ugody, uznania lub wyroki zaoczne mają jednak moc obowiązującą względem drugiego Zarządu tylko wtedy, gdy on się na nie zgodził lub gdy na zapytanie mimo upomnienia nie złożył w terminie odpowiednio oznaczonym oświadczenia.

7) Powyższe postanowienia nie naruszają w niczym stosowania odmiennych postanowień o odszkodowaniach z umowy o przewóz, zawartych w regulaminach o przewozach kolejowych.

Postanowienia wykonawcze:

Dochodzenia w sprawie szkód i wypadków, wymienionych w ustępach 1 do 6, będzie wdrażał zawsze ten Zarząd, na którego szlaku lub stacji zdarzył się wypadek lub szkoda. Jeżeli według tymczasowego ustalenia tego Zarządu może być mowa o odpowiedzialności lub współodpowiedzialności drugiego Zarządu, należy ten drugi Zarząd o tem bezzwłocznie zawiadomić. Dalsze dochodzenia celem ostatecznego ustalenia przyczyn wypadku lub szkody będą wówczas przedsięwzięte przez delegatów obu Zarządów za opólnym porozumieniem się. Jeżeli chodzi o stwierdzenie szkody przy przesyłkach pocztowych, przewożonych w wagonach pocztowych, lub w wagonach towarowych, należy zaprosić do wzięcia udziału w dochodzeniach Zarząd pocztowy, co jednak nie przesądza ostatecznego ustalenia wysokości szkody.

agents fautifs ne peuvent être constatés, les deux administrations partagent la responsabilité par moitié.

3) La responsabilité pour accidents dûs au mauvais entretien des stations, des lignes, des locomotives en ordre de marche et des automotrices, incombe à l'administration qui en doit avoir soin.

4) La responsabilité pour accidents dûs au mauvais état des wagons ou d'autre matériel roulant non dénommé sous 3) est à charge de l'administration qui a reçu dernière le véhicule, après l'avoir accepté au point de vue technique.

5) Les administrations seront déchargées de la responsabilité réciproque pour dommages en cas de force majeure. Si le dommage est dû à un cas qui ne saurait être attribué à la force majeure, la responsabilité en incombe à l'administration sur les lignes de laquelle le dommage aura été occasionné. Toutefois, chaque administration est exclusivement responsable pour dommage subi par son personnel ou pour l'avarie survenue à son matériel qui aurait lieu en conséquence d'un cas pendant le passage du train sur la ligne entre la frontière du pays et la gare de transmission.

6) Chaque administration pourra exercer le droit de recours vis-à-vis de l'autre, si, en vertu d'une sentence du Tribunal ayant l'autorité d'une chose jugée, elle est tenue de rembourser les dommages dont la responsabilité totale ou partielle, en conformité des dispositions qui précèdent, incombe à l'autre administration. Le droit de recours pourra être également exercé lorsque les administrations auront convenu que l'une d'elles aura à régler les réclamations, bien que la responsabilité incombe, en tout ou en partie, à l'autre administration. Les arrangements à l'amiable, reconnaissance ou sentences par défaut n'engagent l'autre administration qu'avec son agrément ou dans le cas où, malgré le rappel, elle n'aura pas notifié, en temps utile, une déclaration requise.

7) Les dispositions formulées ci-dessus n'affectent en rien l'application des dispositions spéciales sur le remboursement des dommages nés du contrat de transport prévues par les règlements relatifs aux transports par chemins de fer.

Règlement d'exécution:

L'enquête sur les dommages et accidents visés aux chiffres 1) — 6) sera ouverte par l'administration, sur la ligne ou dans la station de laquelle un accident ou un dommage se sera produit. Lorsque, d'après la constatation sommaire, la responsabilité totale ou partielle de l'autre administration pourrait être engagée, celle-ci doit en être immédiatement avisée. Dans ce cas, l'enquête ultérieure sur les causes de l'accident ou du dommage sera poursuivie, d'un commun accord, par les délégués des deux administrations. S'il s'agit d'une constatation des avaries des envois postaux, transportés dans les wagons-poste ou wagons à marchandises, l'administration des Postes sera invitée de prendre part à l'enquête, sans que la fixation définitive du montant du dommage en soit préjugée.

Artykuł 21.

Stacje odprawy celnej i rewizji paszportów.

1) Dla odprawy celnej i rewizji paszportów będą przeznaczone następujące stacje:

ze strony polskiej stacja Turmont,
ze strony łotewskiej stacja Zemgale.

2) O ile pozwolą warunki miejscowe, Rządy obu umawiających się Stron zawrą osobną umowę co do dokonywania przez polskich i łotewskich pracowników wspólnej odprawy celnej i rewizji paszportowej na stacji zdawczo-odbiorczej *).

3) Każda Strona umawiająca się ma prawo posyłać swych pracowników w pociągach przechodzących granicę do najbliższej stacji postoju na obszarze drugiej Strony i zpowrotem, w celu wykonywania na własnym obszarze od i do granicy nadzoru celnego i policji paszportowej. Do pracowników tych, którzy także mają prawo chodzić pieszo do tych stacji, należy odpowiednio stosować postanowienia artykułu 16.

Artykuł 22.

Wykonywanie służby ruchu między granicą państwową a stacją zdawczo-odbiorczą oraz na stacji zdawczo-odbiorczej.

1) Między granicą państwową a stacją zdawczo-odbiorczą prowadzić będzie ruch pociągów, służących do wzajemnej komunikacji kolejowej polski Zarząd kolejowy za zwrotem kosztów prowadzenia pociągu (patrz artykuł 31).

2) Pozatem służbę na szlaku między granicą państwową a stacją zdawczo-odbiorczą, jak również całą służbę na stacji zdawczo-odbiorczej, wykonywać będzie zasadniczo Zarząd miejscowy. Wyjątek stanowi służba związana ze zdawaniem wagonów i towarów (patrz art. 9).

Postanowienia wykonawcze:

1) Zestawienie pociągów osobowych będzie ustalone na naradach interesowanych Zarządów kolejowych nad rozkładami jazdy pociągów; oczyszczanie, oświetlanie i ogrzewanie tych pociągów — w miejscowym porozumieniu dodatkowym.

2) Dla ustawienia pociągu miarodajne są przepisy ruchu Zarządu, prowadzącego ruch pociągu, o ile niema odmiennych postanowień w miejscowym porozumieniu dodatkowym.

3) Szczegóły używania stacji zdawczo-odbiorczej pod względem ruchu oraz szczegóły zdawania i przejmowania wagonów, bagażu i towarów, wykonywania służby przetokowej i zatrudnienia obcego personelu, jak również szczegóły prowadzenia ruchu pociągów na szlaku między granicą państwową a stacją zdawczo-odbiorczą i na samej stacji zdawczo-odbiorczej zostaną uregulowane w miejscowym

*) Patrz protokół końcowy.

Article 21.

Gares désignées pour visite douanière et contrôle des passeports.

1) La visite de la douane et le contrôle des passeports ont lieu dans les gares énumérées ci-dessous: de la part de la Pologne à la gare Turmont et de la part de la Lettonie à la gare Zemgale.

2) Pour autant que les conditions locales le permettent, les Gouvernements des deux Parties contractantes conclueront un accord spécial afin que la visite douanière et le contrôle des passeports soient effectués à la gare de transmission par les fonctionnaires polonais et lettons *).

3) Les Parties contractantes se concèdent mutuellement le droit de transporter leurs agents dans les trains franchissant la frontière jusqu'à la station d'arrêt la plus proche et vice versa, ceci en vue d'exercer sur son territoire avoisinant la frontière une surveillance douanière et de police. Ces agents ont aussi le droit de gagner à pied ces stations et tombent sous le coup des dispositions de l'article 16.

Article 22.

Exécution du service du mouvement entre la frontière du pays et la gare de transmission ainsi que dans cette dernière.

1) La conduite des trains, affectés au trafic limítrophe entre la frontière du pays et la gare de transmission, incombe à l'administration polonaise contre remboursement des frais afférents (voir l'article 31).

2) En outre, le service sur la ligne entre la frontière du pays et la gare de transmission ainsi que l'ensemble du service dans cette gare sera exécuté en principe par l'administration locale. Une dérogation à cet égard sera faite en ce qui concerne le service de la transmission des wagons et des marchandises (voir l'article 9).

Règlement d'exécution:

1) La formation des trains de voyageurs sera réglée par les administrations intéressées aux conférences d'horaires; le nettoyage, l'éclairage et le chauffage de ces trains — par l'Arrangement Additionnel au présent Accord.

2) Seront valables pour la formation des trains les règlements, adoptés par l'administration assurant la conduite des trains, autant que l'Arrangement Additionnel ne contient pas d'autres dispositions.

3) L'Arrangement Additionnel réglera les questions de détail concernant l'utilisation de la gare de transmission quant au mouvement ainsi que la transmission des wagons, des bagages et des marchandises, l'exécution du service des manoeuvres, l'emploi du personnel étranger, de même que les dispositions détaillées sur le service des trains sur la ligne entre la frontière du pays et la gare de transmission

*) Voir le procès-verbal final.

porozumieniu dodatkowym. Sporządzanie i używanie dokumentów zdawczych (wykazy pociągowe, wykazy ładunkowe, wykazy zdawcze, багаżowe i towarowe) mogą być także oddzielnie omówione.

4) W jakiej mierze wolno będzie w drodze wyjątku używać parowozów pociągowych Zarządu sąsiedniego do przetaczania wagonów na stacji zdawczo-odbiorczej, zostanie uregulowane w miejscowym porozumieniu dodatkowym.

5) Parowozy, które będą używane na obcej kolei, winny odpowiadać urządzeniom technicznym tej kolei.

6) Zarządy kolejowe dostarczają sobie wzajemnie zawczasu i bezpłatnie przepisów, okólników i podręczników, potrzebnych dla wykonywania służby na przejściu kolejowym. W nagłych wypadkach może zawiadowca stacji zdawczo-odbiorczej zwrócić się w tym względzie bezpośrednio do zawiadowcy sąsiedniej stacji drugiego Zarządu.

7) Zarząd sąsiedni należy zawiadomić zawczasu o wszystkich zmianach, dotyczących wykonywania służby na przejściu kolejowym i to tak, aby Zarząd ten miał możliwość pouczyć swój personel. W szczególności należy podawać do wiadomości zmiany przepisów ruchu, jako też zmiany w urządzeniach na stacji zdawczo-odbiorczej i na szlaku między tą stacją a granicą państwową, o ile zmiany te mają znaczenie dla wykonywania służby.

Artykuł 23.

Ogrzewanie, oczyszczanie i oświetlenie budowli i urządzeń.

Ogrzewanie, oczyszczanie, oświetlenie i t. p. budynków i innych urządzeń, służących do komunikacji przez przejścia kolejowe, należy do Zarządu miejscowego.

Postanowienie wykonawcze:

Ewentualne odchylenia będą uzgadniane w miejscowym porozumieniu dodatkowym.

Artykuł 24.

Przerwy w ruchu i przewozach.

Interesowane Zarządy kolejowe winny się wzajemnie zawiadamiać o wszystkich przeszkodach w ruchu i w przewozach przez przejścia graniczne. W razie potrzeby mają się one porozumieć jak należy przeskoczyć te usunąć.

Postanowienia wykonawcze:

1) Urzędy sąsiedniego Zarządu, do których należy w razie przeszkód w ruchu wysyłać przepisane zawiadomienia, wyznaczone zostaną w miejscowym porozumieniu dodatkowym.

et dans cette dernière. La confection et l'application des documents relatifs à la transmission (les feuilles des trains, feuilles de chargement, bordereaux de transmission des bagages et marchandises) peut être réglée aussi par une entente spéciale.

4) La question d'utilisation, à titre exceptionnel, des locomotives de trains appartenant à l'administration voisine pour manoeuvres des wagons à la gare de transmission sera réglée par l'Arrangement Additionnel.

5) Les locomotives en circulation sur les lignes de l'administration voisine seront adaptées aux conditions techniques y existantes.

6) Les administrations ferroviaires se communiqueront mutuellement, gratuitement, en temps utile, toutes prescriptions, circulaires et manuels concernant le service relatif au trafic par le point frontière. En cas d'urgence, le chef de la gare de transmission pourra s'entendre directement à cet égard avec le chef de la gare voisine de l'autre administration.

7) L'administration voisine sera informée à temps sur toutes modifications apportées à l'exécution du service relatif au trafic par le point frontière, de manière qu'elle puisse donner des instructions nécessaires à son personnel. En particulier, les administrations se communiqueront toutes modifications apportées aux règlements sur le mouvement ainsi que celles relatives aux installations dans la gare de transmission sur la ligne entre cette dernière et la frontière du pays, pour autant que ces modifications auront une certaine importance pour ce qui est de l'exécution du service.

Article 23.

Chauffage, nettoyage et éclairage des bâtiments et des installations.

Le chauffage, nettoyage, éclairage etc. des bâtiments, installations ou autres aménagements affectés au trafic par le point frontière envisagé incombe à l'administration locale.

Règlement d'exécution:

Les dérogations éventuelles à cette disposition seront stipulées dans l'Arrangement Additionnel.

Article 24.

Interruptions du trafic et des transports.

Les administrations intéressées se tiendront au courant des empêchements au trafic et aux transports à travers le point frontière. Elles s'entendront, s'il a y lieu, sur la manière d'y remédier.

Règlement d'exécution:

1) Les offices de l'administration voisine, auxquels il appartient d'envoyer, en cas d'interruption dans le mouvement, des avis prescrits, seront désignés dans l'Arrangement Additionnel.

2) Interesowane Zarządy kolejowe uzgodnią w miarę możliwości dla każdego okresu rozkładu jazdy środki zaradcze, mające zapobiec zatorom na ich sieci kolejowej w razie przeszkód lub trudności w ruchu.

Artykuł 25.

Udzielanie pomocy w razie wypadków i przeszkód ruchu.

1) Zarządy kolejowe będą sobie udzielały nawzajem na żądanie pomocy w razie wypadków kolejowych i przeszkód w ruchu na ich szlakach i stacjach.

2) Pociągi ratownicze i ich załoga przechodzą granicę bez formalności celnych i paszportowych i winny wrócić niezwłocznie po udzieleniu pomocy.

Postanowienia wykonawcze:

1) Interesowane Zarządy kolejowe uzgodnią w miejscowym porozumieniu dodatkowym miejsce, do którego mają sobie udzielać pomocy oraz dalsze szczegóły udzielania pomocy.

2) Pociąg ratowniczy będzie zasadniczo konwojowany aż do miejsca wypadku przez urzędnika Zarządu, w którego okręgu wypadek się zdarzył. O ile zwłoka groziłaby niebezpieczeństwem, może objąć konwojowanie również urzędnik Zarządu udzielającego pomocy. Urzędnik taki odpowiada za zachowanie przepisów bezpieczeństwa ruchu; w tym względzie personel pociągu ratowniczego ma stosować się do jego zarządzeń służbowych.

3) Kierownik załogi pociągu ratowniczego winien przy pracach ratunkowych i uprzątnięciu toru działać wedle wskazówek kierownika prac ratunkowych na miejscu wypadku.

4) Parowóz Zarządu sąsiedniego może być użyty przez Zarząd miejscowy do udzielania pomocy jedynie wtedy, gdy to jest możliwe bez ujemny dla ruchu pociągów Zarządu sąsiedniego.

Artykuł 26.

Zgłaszanie pociągów.

Zgłaszanie pociągów między posterunkami, które są położone po obu stronach granicy i które będą wskazane w miejscowym porozumieniu dodatkowym, winno odbywać się według przepisów Zarządu prowadzącego ruch pociągów i w jego języku urzędowym. To samo stosuje się przy wydawaniu personelowi pociągu pismańskich wskazówek i rozkazów.

Postanowienie wykonawcze:

Odchylenia od powyższego należy ustalić w miejscowym porozumieniu dodatkowym.

2) A chaque nouvelle période d'horaire, les administrations intéressées conviendront, s'il est possible, des mesures à prendre en vue d'éviter l'engorgement de leurs lignes en cas d'empêchement ou d'interruptions au mouvement.

Article 25.

Secours en cas d'accidents ou d'empêchements au mouvement.

1) Chaque des deux administrations ferroviaires prêtera secours à l'autre sur sa demande en cas d'accidents ferroviaires ou d'empêchements ou mouvement sur leurs lignes et dans leurs gares.

2) Les trains de secours et leurs équipes franchissent la frontière sans visite de douanes et de passeports; ils sont tenus de retourner sitôt le secours prêté.

Règlement d'exécution:

1) Les administrations intéressées détermineront dans l'Arrangement Additionnel la zone dans les limites de laquelle elles se porteront secours et s'entendront sur les questions de détail s'y rapportant.

2) Le train de secours sera en principe convoyé jusqu'au lieu de l'accident par un agent de l'administration, dans la circonscription de laquelle l'accident se serait produit. Pour éviter tout retard susceptible de provoquer un danger, le train pourra être convoyé par un agent appartenant à l'administration qui porte le secours. Cet agent sera responsable de la stricte observation des règlements relatifs à la sécurité du mouvement. L'équipe du train de secours sera tenue d'obéir aux ordres touchant le service qu'elle recevra de cet agent.

3) Le chef de l'équipe du train de secours est tenu de coordonner son action aux instructions qu'il recevra de l'agent dirigeant les travaux sur le lieu de l'accident, notamment en ce qui concerne le secours et la réfection de la voie.

4) L'administration locale ne pourra utiliser une locomotive de l'administration voisine en vue du secours à prêter que lorsque ceci serait possible sans entraves pour la circulation des trains de l'administration voisine.

Article 26.

Signalisation des trains.

La signalisation des trains entre les postes situés des deux côtés de la frontière, lesquels postes seront désignés dans l'Arrangement Additionnel, se fera conformément aux prescriptions de l'administration conduisant les trains, dans sa langue officielle. Il en est de même en ce qui concerne la remise, par écrit, des ordres et des instructions à l'équipe des trains.

Règlement d'exécution:

Les dérogations à la disposition ci-dessus seront stipulées dans l'Arrangement Additionnel.

Artykuł 27.

Przewody telegraficzne, telefoniczne i blokowe.

1) Wszystkie kolejowe przewody telegraficzne, telefoniczne i inne tym podobne kończą się na stacji granicznej lub na stacji zdawczo-odbiorczej.

2) Personel Zarządu sąsiedniego, pełniący służbę na stacji zdawczo-odbiorczej, ma prawo między stacją zdawczo-odbiorczą a stacją graniczną sąsiedniego Państwa korzystać bezpłatnie w celach służbowych z kolejowych urządzeń telegraficznych i telefonicznych dla komunikacji przez przejścia kolejowe.

Postanowienia wykonawcze:

1) Pomiędzy obustronnymi stacjami granicznymi powinny w zasadzie znajdować się:

- a) przewód telegraficzny dla ogólnej wymiany telegramów służbowych,
- b) przewód dla zgłaszania pociągów w drodze telegraficznej lub za pośrednictwem przyrządów berłowych,
- c) przewód telefoniczny międzystacyjny,
- d) w razie potrzeby przewód dzwonekowy.

Odchylenia mogą być uzgodnione w miejscowym porozumieniu dodatkowym.

2) W miejscowym porozumieniu dodatkowym należy szczegółowo uregulować okresy czasu, w których są obsadzone aparaty telegraficzne i telefoniczne, postępowanie przy nadawaniu telegramów służbowych oraz postępowanie przy zgłaszaniu i usuwaniu przeszkód w działaniu przewodów.

Artykuł 28.

Pomieszczenia służbowe.

Zarząd miejscowy udziela urzędom Państwa sąsiedniego pomieszczeń służbowych i noclegowych, potrzebnych dla jego personelu. Co do dostarczenia mieszkań winny mieć odpowiednie zastosowanie postanowienia artykułu 35.

Postanowienia wykonawcze:

Pomieszczenia służbowe i noclegowe winny być dostatecznie oświetlone, ogrzane i urządzone oraz zapewniać odpowiednie warunki zdrowotne. W pomieszczeniach lub w ich bezpośredniej bliskości należy umożliwić personelowi gotowanie i mycie się i urządzić ustępy.

Artykuł 29.

Godziny urzędowe załatwiania czynności zdawczo-odbiorczych.

Dla stacji zdawczo-odbiorczej należy uzgodnić godziny urzędowe dla zdawania i przejmowania po-

Article 27.

Lignes télégraphiques, téléphoniques et entre des postes de signalisation.

1) Toutes les lignes télégraphiques, téléphoniques et similaires n'aboutissent qu'à la gare frontière ou à la gare de transmission.

2) Le personnel de l'administration voisine en service dans la gare de transmission a le droit d'utiliser gratuitement, en service, les installations télégraphiques et téléphoniques entre la gare de transmission et la gare frontière de l'État limitrophe affectées au trafic ferroviaire.

Règlement d'exécution:

1) En principe, entre les gares frontières des Parties contractantes seront établies:

- a) une ligne télégraphique affectée à l'échange, en général, des télégrammes des services;
- b) une ligne réservée à la signalisation des trains par télégrammes ou au moyen des appareils à bâton;
- c) une ligne téléphonique reliant les stations;
- d) s'il y a lieu, une ligne pour sonnerie.

Les dérogations à cette disposition pourront être stipulées dans l'Arrangement Additionnel.

2) Les heures de fonctionnement des appareils télégraphiques et téléphoniques, la remise des télégrammes de service, le mode de procéder lorsqu'il s'agit d'annoncer les perturbations dans le fonctionnement des lignes et la reprise de la communication, seront stipulés en détail dans l'Arrangement Additionnel.

Article 28.

Locaux de service.

L'administration locale assurera aux offices de l'État limitrophe des locaux de service et dortoirs pour le personnel de ce dernier. Quant aux logements à fournir au personnel les dispositions de l'article 35 sont applicables.

Règlement d'exécution:

Les locaux de service et dortoirs seront convenablement éclairés, chauffés et aménagés, ceci conformément aux exigences de l'hygiène. Soit à l'intérieur desdits locaux, soit à leur proximité le personnel disposera des emplacements nécessaires pour faire sa toilette et sa cuisine. Les lieux d'aisance y seront aménagés.

Article 29.

Heures officielles d'opérations de transmission.

Tenant compte des intérêts du trafic, de la capacité d'installations ferroviaires et suivant les ho-

ciągów towarowych z uwzględnieniem potrzeb komunikacji, sprawności urządzeń kolejowych i rozkładu jazdy pociągów.

Postanowienia wykonawcze:

- 1) Zdawanie i przyjmowanie pociągów towarowych nie będzie się odbywało w następujące dni świąteczne: Nowy Rok i pierwsze dni Wielkiej Nocy, Zesłania Ducha Świętego i Bożego Narodzenia.
- 2) Wyjątki od powyższego, jak również ruch pociągów towarowych w niedziele i inne dni świąteczne uregulują zgodnie z potrzebą Zarządy sąsiednie. Uregulowanie to nie narusza postanowień ustępu 3 § 3 Umowy o wzajemnym używaniu wagonów towarowych w komunikacji międzynarodowej (R. I. V.).

Artykuł 30.

Przesyłanie kolejowych telegramów służbowych i t. d.

Przesyłanie wzajemnej kolejowej korespondencji służbowej, telegraficznej, telefonicznej i listowej, jak również przewóz druków kolejowych (bilety, taryfy i t. p.) jest dozwolony i wolny od opłaty, o ile użyte będą do tego urządzenia kolejowe. To samo stosuje się do pieniędzy służbowych celem wywozu dochodów, uzyskanych na stacji zdawczo-odbiorczej dla sąsiednich Zarządów.

Postanowienie wykonawcze:

Służbową korespondencję Zarządów kolejowych będzie Rząd sąsiedni na stacji zdawczo-odbiorczej za wykazem zdawczym przyjmował i dalej ją przysyłał.

Artykuł 31.

Odszkodowanie za świadczenia przy prowadzeniu pociągów.

Zarząd miejscowy winien uiszczać Zarządowi sąsiedniemu za świadczenia przy prowadzeniu pociągów odszkodowanie, obliczane na podstawie wykonanych pociągo-kilometrów.

Postanowienia wykonawcze:

- 1) Stawki kosztów pociągo-kilometra pociągów pasażerskich i pociągów towarowych lub wspólne dla obu rodzajów pociągów uzgodnione zostaną między Centralnymi Zarządami kolejowymi i będą badane w miarę potrzeby co roku.
- 2) Przy obliczaniu pociągo-kilometrów miarodajną jest długość szlaku od granicy państwowej do środka stacji zdawczo-odbiorczej.
- 3) Koszty pociągu ratowniczego ponosi Zarząd, którego urzędnicy zażądali tego pociągu. Liczyć się będzie koszty własne wraz z kosztami za materiał ratunkowy oraz za personel ratowniczy za okres czasu od wysłania pociągu ze stacji macierzystej aż do powrotu na tę stację, z doliczeniem 10-cio procen-

raires on fixera les heures de transmission des trains de marchandises à la gare de transmission.

Règlement d'exécution:

- 1) La remise et l'acceptation des trains et des marchandises n'aura pas lieu les jours fériés ci-après: le jour de l'An, les premiers jours de Pâques, de la Pentecôte et du Noël.
- 2) Tenant compte des intérêts du trafic, les administrations voisines régleront d'un commun accord les dérogations à cet égard ainsi que la circulation des trains de marchandises les dimanches et autres jours fériés. Il ne sera pas toutefois dérogé aux dispositions de l'alinéa 3 du § 3 de la Convention sur l'utilisation réciproque des wagons à marchandises en trafic international (R. I. V.).

Article 30.

Correspondance de service par fil etc.

Pour autant qu'on se servira exclusivement des installations ferroviaires, l'échange de la correspondance de service ferroviaire par écrit, par télégraphe et téléphone ainsi que le transport des imprimés tels que billets, tarifs etc. se fera gratuitement, sans frais. Il en sera de même des recétes en argent, encaissées dans la gare de transmission, transportées à destination des administrations voisines.

Règlement d'exécution:

La transmission de la correspondance de service des deux administrations sera effectuée dans la gare de transmission sur la base d'une feuille de remise et d'acceptation.

Article 31.

Indemnité pour les prestations afférentes à la conduite des trains.

L'administration locale aura à indemniser l'administration voisine sur la base des trains-kilomètres pour les prestations afférentes à la conduite des trains.

Règlement d'exécution:

- 1) Les administrations centrales s'entendront au sujet des taxes afférentes aux trains-kilomètres des trains de voyageurs et des trains de marchandises ou d'une taxe commune pour ces trains; ces taxes seront, s'il y a lieu, révisées tous les douze mois.
- 2) Le calcul des trains-kilomètres se fera d'après la longueur de la ligne entre la frontière du pays et le centre de la gare de transmission.
- 3) Les prestations du train de secours sont à charge de l'administration dont les agents l'ont réclamé. L'indemnité comprendra les propres frais y compris le matériel utilisé pour le secours ainsi que les allocations dues à l'équipe pour la période allant du moment de départ du train de la gare d'attache

towego dodatku na administrację. To samo stosuje się przy wysyłaniu parowozów pomocniczych i pługów odśnieżnych.

Artykuł 32.

Wynagrodzenie za pomieszczenia służbowe i za szczególne świadczenia Zarządu sąsiedniego.

1) Zarząd sąsiedni winien płacić wynagrodzenie tylko za używanie tych urządzeń, budowli, mieszkań, pomieszczeń służbowych i dyżurnych, stanowisk dla parowozów i t. d. na stacji zdawczo-odbiorczej, które służą wyłącznie dla jego celu (patrz artykuły 7 i 35).

2) To samo stosuje się do wynagrodzenia za świadczenia personalne.

Postanowienia wykonawcze:

1) Wynagrodzenie wedle ustępu 1 artykułu niniejszego należy wypłacać w formie czynszów najmu. Czynsze te zostaną uzgodnione między Centralnymi Zarządami kolejowymi obu Stron i będą badane w miarę potrzeby co roku.

2) Koszty własne za oświetlenie, ogrzewanie i oczyszczenie, dokonane dla wyłącznych celów służbowych Zarządu sąsiedniego, będą obliczane z doliczeniem 10-cio procentowego dodatku na administrację.

3) W razie potrzeby dokonania na stacji zdawczo-odbiorczej małych napraw parowozów i narzędzi Zarządu sąsiedniego, wykona je Zarząd stacji zdawczo-odbiorczej. Za naprawy należy obliczać Zarządowi sąsiedniemu koszty własne z doliczeniem stuprocentowego dodatku na administrację.

4) W miejscowej umowie dodatkowej należy ustalić czy i na jakich warunkach wydawane będą Zarządowi sąsiedniemu na stacji zdawczo-odbiorczej materiały eksploatacyjne (paliwo, świetliwo, smary i t. p.). Należy za nie liczyć koszty własne z 10-cio procentowym dodatkiem na administrację.

5) Wynagrodzenie należne według ustępu 2 artykułu niniejszego zostanie również ustalone w miejscowym porozumieniu dodatkowym.

Artykuł 33.

Koszty przy przerwach ruchu.

W razie czasowej przerwy komunikacji przez przejście kolejowe, nie ustaje obowiązek ponoszenia tych kosztów, które powstały także podczas trwania przerwy.

Artykuł 34.

Wynagrodzenie za inne świadczenia.

1) Za świadczenia Zarządu miejscowego dla Zarządu sąsiedniego niewyszczególnione w Układzie niniejszym, Zarząd sąsiedni zwróci Zarządowi miejscowemu jego koszty własne.

à son retour. Le total sera majoré d'un supplément administratif calculé à raison de 10%. Il en est de même des locomotives de remorque et des chasse-neige.

Article 32.

Indemnité pour locaux de service et prestations spéciales de l'administration voisine.

1) L'administration voisine n'est tenue de payer une indemnité pour utilisation des locaux de service, des remises de locomotives ainsi que des logements et d'autres installations à la gare de transmission, que lorsque ces installations sont réservées à son utilisation exclusive (voir articles 7 et 35).

2) Il en est de même de l'indemnité pour les prestations personnelles.

Règlement d'exécution:

1) L'indemnité visée au chiffre 1) du présent article sera payée sous forme de bail. Le taux en sera fixé d'un commun accord par les administrations centrales des deux Parties contractantes et révisé, suivant les cas, chaque année.

2) Le montant des frais d'éclairage, de chauffage et de nettoyage des locaux utilisés exclusivement par l'administration voisine sera majoré d'un supplément administratif calculé à raison de 10%.

3) L'entretien courant des locomotives et de l'outillage de l'administration voisine sera effectué, s'il y a lieu, par l'administration dont dépend la gare de transmission. Le montant de ces frais sera majoré d'un supplément administratif calculé à raison de cent pour cent.

4) La question de fourniture à l'administration voisine dans la gare de transmission du matériel d'exploitation (combustibles, matières d'éclairage, lubrifiants etc.) et les conditions, dans lesquelles s'effectuera la fourniture, seront précisées dans l'Arrangement Additionnel. Les dépenses seront majorées d'un supplément administratif calculé à raison de 10%.

5) L'indemnité due conformément au chiffre 2) du présent article sera également fixée dans l'Arrangement Additionnel.

Article 33.

Indemnité en cas d'interruption du trafic.

L'interruption du trafic au point-frontière n'influe en rien sur le paiement des frais nés pendant sa durée.

Article 34.

Indemnités pour autres prestations quelconques.

1) L'administration locale sera indemnisée par l'administration voisine pour les prestations non dénommées dans le présent Accord, d'après les prix de revient.

2) O ile w Układzie niniejszym nie uzgodniono wyraźnie zapłaty dodatku na administrację, zrzekają się go obie Strony.

Artykuł 35.

Nowe budowle i urządzenia.

1) Zarządy kolejowe Stron umawiających się winny od wypadku do wypadku porozumieć się co do wznoszenia nowych budowli i urządzeń jak również co do odbudowy, zmian, uzupełnień i rozwoju istniejących budowli wraz z urządzeniami, potrzebnych Zarządowi sąsiedniemu do wyłącznego używania.

2) Jednocześnie należy się ułożyć co do czynszu najmu. Koszty wykonania ponosi w każdym wypadku Zarząd miejscowy.

Artykuł 36.

Wyrównania rachunków.

1) Rachunki na sumy, przypadające do zapłaty na podstawie Układu niniejszego, należy wzajemnie sobie przedkładać kwartalnie i to najpóźniej do połowy następnego kwartału. Wypłatę należy uskutecznić w ciągu 30 dni po otrzymaniu rachunku. W razie zwłoki w zapłacie należy płacić 6 od sta rocznie tytułem odsetek zwłoki.

2) Obrachunki, dotyczące należności wagonowych, przewozowych oraz innych należności, które są lub będą osobno umówione, nie podpadają pod niniejsze postanowienia.

3) Kwestjonowanie rachunków nie może opóźnić wypłaty. Wynikające z zakwestjonowania rachunku obciążenia i zapisanie na dobro, należy przeprowadzić w następnym rachunku. Zapłata rachunku nie stanowi uznania jego słuszności. Prawo do badania na miejscu załączników do rachunków i do podnoszenia dalszych roszczeń pozostaje nienaruszone. O przedmiocie tego badania należy sporządzić protokół, który podpiszą zastępcy obu Zarządów kolejowych.

4) Prawo do badania gaśnie w ciągu 6 miesięcy po otrzymaniu rachunku przez Zarząd obowiązany do zapłaty. Prawo naczelnych władz obu Zarządów do podnoszenia zarzutów i po tym terminie pozostaje nienaruszone.

5) Zarząd, obowiązany do zapłaty, winien wypłacać nie później niż dnia 15 pierwszego miesiąca każdego kwartału zaliczkę na poczet swych zobowiązań za ubiegły kwartał. Zaliczka ta ma być wypłaconą w zaokrąglonej sumie w wysokości siedm-dziesięciu procentów sumy, należnej z ostatniego zamknięcia obrachunku. Centralne Zarządy kolejowe obu Stron mogą jednak umówić się co do czasowego zawieszenia wypłaty zaliczek.

6) Zarządy kolejowe ręczą sobie wzajemnie za wypłatę należności przypadających od innych urzędów, wykonujących służbę na przejściu kolejowym i pośredniczą w wypełnianiu takich zobowiązań.

2) Pour autant que le paiement du supplément administratif ne serait pas expressément stipulé dans le présent Accord, les deux Parties contractantes y renonceront.

Article 35.

Nouvelles constructions et installations.

1) Les administrations des Parties contractantes s'entendront, dans chaque cas particulier, sur les nouvelles constructions et installations, de même que sur la reconstruction, les modifications et agrandissements de celles déjà existantes, y compris leur aménagement, dont l'administration voisine aurait besoin à son utilisation exclusive.

2) Simultanément, on conviendra du bail. Les frais de construction seront à charge de l'administration locale.

Article 36.

Liquidation des créances.

1) La liquidation des créances dues en conformité du présent Accord se fera sur la base des factures que les administrations se communiqueront par trimestre, au plus tard dans la première moitié du trimestre suivant le trimestre comptable. Le remboursement sera opéré au cours de trente jours à dater du jour de la réception de la facture. L'indemnité de retard est fixée à 6 pour cent par an.

2) Le décompte des créances afférentes aux wagons, aux transports ou à d'autres créances quelconques stipulées ou à stipuler séparément, ne tombe pas sous le coup de la présente disposition.

3) Toute contestation des factures présentées ne saurait en retarder le paiement. Le doit et avoir afférents aux factures contestées seront mis en ligne de compte dans les factures ultérieures. Les factures déjà réglées peuvent donner lieu à des contestations éventuelles. Le droit de vérification des pièces annexées aux factures et le droit aux réclamations seront maintenus. Un procès-verbal, signé par les représentants des deux administrations, sera dressé à l'issue de l'examen des factures.

4) Le droit de vérification est prescrit à l'expiration de six mois à dater du jour de la réception de la facture à l'administration débitrice. Les autorités supérieures des deux administrations n'en conservent par moins, passé ce délai, le droit de contestation.

5) L'administration débitrice est tenue de verser, au plus tard le 15 du premier mois de chaque trimestre, des acomptes sur les sommes dues le trimestre écoulé, lesquels acomptes arrondis seront calculés à raison de soixante dix pour cent du montant de la liquidation précédente. Les administrations centrales pourront toutefois s'entendre sur la suspension temporaire des versements des acomptes.

6) Les administrations ferroviaires se garantissent mutuellement le paiement des créances, dues par les autres offices exécutant le service relatif au trafic par le point frontière, et servant d'intermédiaires en ce qui concerne leur paiement.

Artykuł 37.

Rozrachunek z wpływów przewozowych.

Wpływy z przewozów będą obliczane na podstawie osobnych umów, jakie będą zawarte przez interesowane Zarządy kolejowe.

Artykuł 38.

Wyrównanie wypłat.

1) Jeżeli w miejscowej umowie dodatkowej nie przewidziano wypłat w dolarach U. S. A. wszelkie wypłaty z rozrachunków, wynikających z niniejszego Układu, należy obliczać w walucie tego Państwa, w którym ma siedzibę Zarząd, uprawniony do przedstawiania rachunku. Wyrównywać należy tylko nadwyżkę.

2) Sposób przerachowania wzajemnych należności ustalać centralne Zarządy kolejowe obu umawiających się Stron, które w razie potrzeby również porozumieją się w celu możliwego uniezależnienia wypłat od wahań walutowych.

Artykuł 39.

Podatki i daniny.

Podatki i daniny, obciążające przedmioty, których wyłączne używanie przysługuje Zarządowi obcemu, należy zwrócić Zarządowi miejscowemu w całości z doliczeniem 10-cio procentowego dodatku na administrację.

Artykuł 40.

Rewizja oraz zmiany Układu i postanowień wykonawczych.

1) Rząd polski i łotewski mogą raz w roku kalendarzowym przedstawić drugiej Stronie wniosek o rewizję Układu.

2) Rząd polski i Rząd łotewski mają prawo każdego czasu zażądać rewizji postanowień wykonawczych, zawartych w niniejszym Układzie.

3) Strona, która przedstawiła wniosek o zmianę Układu, winna drugiej Stronie przedłożyć odpowiedni projekt. Strona przeciwna winna najpóźniej w przeciągu dwóch miesięcy zająć co do tego stanowisko i może przedłożyć w danym wypadku projekt przeciwny. Następnie winny być rozpoczęte rokowania.

4) Pozatem postanowienia wykonawcze z dziedziny kolejowej mogą być zmienione za obopólnym porozumieniem się polskiego i łotewskiego Centralnego Zarządu kolejowego.

Artykuł 41.

Sąd rozjemczy.

1) Spory, wynikające z Układu niniejszego lub w miejscowym porozumieniu dodatkowym, rozstrzy-

Article 37.

Décompte des recettes du trafic.

Le décompte des recettes du trafic se fera sur la base des arrangements spéciaux à intervenir entre les administrations intéressées.

Article 38.

Le remboursement des soldes.

1) Autant que l'Arrangement Additionnel ne prévoit pas des paiements en dollars U. S. A., toutes les sommes à payer en vertu du présent Accord seront calculées dans la monnaie du pays dans lequel l'administration, autorisée à présenter la facture, a son domicile. Les paiements n'auront pour l'objet que les soldes.

2) La conversion des redevances réciproques sera effectuée d'après les principes à établir par les administrations ferroviaires centrales des deux Parties contractantes qui s'entendront, s'il y a lieu, sur les mesures à prendre en vue d'éviter les pertes, résultant des variations du change.

Article 39.

Droits et impôts.

Les droits et impôts qui grèvent les installations réservées à l'usage exclusif de l'administration étrangère, seront remboursés intégralement à l'administration locale, y compris une majoration de dix pour cent à titre d'un supplément administratif.

Article 40.

Revision et modifications à apporter à l'Accord ainsi qu'aux règlements d'exécution.

1) Il appartiendra aux Gouvernements polonais ou letton de notifier à l'autre Partie, une fois au cours de l'année de calendrier, une demande en revision du présent Accord.

2) Les Gouvernements polonais et letton auront le droit d'exiger en tout temps une revision des règlements d'exécution, figurant dans cet Accord.

3) La Partie qui aura notifié la demande de modification de l'Accord sera tenue d'en déposer un projet. La Partie adverse prendra position, au plus tard au cours de deux mois, quant à la demande proposée et pourra déposer, s'il y a lieu, un contre-projet. On entamera ensuite les négociations à ce sujet.

4) En outre, les règlements d'exécution en matière de chemins de fer pourront être modifiés d'un commun accord par les administrations centrales des chemins de fer polonais et lettons.

Article 41.

Tribunal arbitral.

1) Un tribunal arbitral sera compétent pour statuer sur les litiges relatifs au présent Accord ou aux

ga Sąd rozjemczy, jeżeli sporów nie można załatwić w drodze korespondencyjnej lub na wspólnych konferencjach. W skład Sądu wchodzi: Przewodniczący, mianowany przez Rządy obu Stron i po jednym sędzim rozjemczym, mianowanym przez każdą ze Stron umawiających się. Sąd rozjemczy będzie się zbierał tylko od wypadku do wypadku. Gdyby Rządy nie mogły się zgodzić na osobę Przewodniczącego, uproszą Prezydenta Szwajcarskich Kolei Związkowych, by wyznaczył przewodniczącego fachowego z pośród obywateli trzeciego Państwa.

2) Każda Strona umawiająca się zapłaci ewentualne należności zamianowanego przez nią sędziego rozjemczego. Należności Przewodniczącego i koszty ogólne Sądu rozjemczego pokryją obie Strony po połowie.

3) O procedurze i miejscu rozprawy Sądu rozjemczego rozstrzyga Przewodniczący.

Artykuł 42.

Język Układu.

Układ niniejszy spisano w języku francuskim w dwu egzemplarzach, z których każda Strona umawiająca się otrzymuje po jednym egzemplarzu.

Artykuł 43.

Wejście w życie i czas trwania Układu.

Układ niniejszy podlega ratyfikacji. Dokumenty ratyfikacyjne będą wymienione jaknajrychlej w Warszawie. Układ wejdzie w życie trzydziestego dnia po wymianie dokumentów ratyfikacyjnych i będzie obowiązywać tak długo, dopóki go jedna ze Stron nie wypowie na sześć miesięcy naprzód. Z chwilą wejścia w życie tego Układu traci moc obowiązującą tymczasowy układ z 8.II. 1923 r. o ruchu granicznym Turmont — Zemgale.

NA DOWÓD CZEGO wymienieni Pełnomocnicy podpisali niniejszy Układ i przyłożyli doń swe pieczęcie.

Sporządzono w Rydze, dnia 12 lutego 1929 r.

(—) *J. Łukasiewicz*
L. S.

(—) *Fr. Ozoliņš*
L. S.

PROTOKÓŁ KONCOWY.

Przy podpisaniu niniejszego Układu Pełnomocnicy obu umawiających się Stron ugodzili się co do następujących postanowień:

A. Do ustępu 1 artykułu 1.

Postanowienia artykułów: 8, 19, 20, 24, 25, 30, 31 ustęp 3 i 36 będą odpowiednio stosowane także

arrangements additionnels, si ces litiges ne peuvent pas être réglés par la voie de correspondance ou aux conférences communes. Le tribunal arbitral comprendra un président, désigné par les Gouvernements des deux Parties, et deux juges, nommés chacun par la Partie contractante. Le tribunal arbitral ne se réunit que de cas en cas. Si les Gouvernements ne tombent pas d'accord sur la désignation du président, le Président des chemins de fer de la Confédération Helvétique sera prié de procéder à la désignation d'un président compétent, ressortissant d'un État tiers.

2) Chaque Partie contractante payera les sommes dues éventuellement au juge qu'elle aura nommé. Les sommes dues au président à titre de ses fonctions ainsi que les dépenses communes du Tribunal seront payées par les deux Parties par moitié.

3) La procédure du Tribunal arbitral sera réglée par le président qui désignera également le lieu de l'audience.

Article 42.

Langue de l'Accord.

Le présent Accord est fait en langue française en double dont chaque Partie contractante recevra une exemplaire authentique.

Article 43.

Entrée en vigueur et durée de validité du présent Accord.

Le présent Accord sera ratifié. L'échange des instruments de ratification se fera à Varsovie dans le plus bref délai possible. L'Accord entrera en vigueur le trentième jour après l'échange des instruments de ratification; il conservera sa validité aussi longtemps qu'il ne sera pas dénoncé sur un préavis de six mois. Dès la mise en vigueur du présent Accord, l'arrangement provisoire du 8 février 1923 réglant le trafic limitrophe sur la ligne Turmont — Zemgale cessera d'être valide.

EN FOI DE QUOI, les plénipotentiaires sus-nommés ont signé le présent Accord et y ont apposé leurs sceaux.

Fait à Riga, le 12 février 1929.

(—) *J. Łukasiewicz*
L. S.

(—) *Fr. Ozoliņš*
L. S.

PROCÈS-VERBAL FINAL.

Procédant à la signature du présent Accord les Plénipotentiaires des deux Parties contractantes sont convenus de ce qui suit:

A. à l'art. 1, alinéa 1).

Les dispositions des art. 8, 19, 20, 24, 25, 30, 31, al. 3 et 36 seront applicables aussi, s'il y a lieu,

poza szlakiem wymienionym w ustępie 1 artykułu 1, a postanowienia artykułów: 9 ustęp 3, 15, 16, 21, 26 i 27 — na stacji Turmont i na szlaku między tą stacją a granicą państwową.

B. Do artykułu 3.

Do czasu wybudowania na stacji Turmont parowozowni dla polskich parowozów, koleje lotewskie dostarczą na stacji Griva potrzebnych stanowisk dla tych parowozów. Budowa parowozowni na stacji Turmont powinna być dokonana do 1 listopada 1929 r.

C. Do artykułu 7.

Rokowania o zawarcie porozumienia dodatkowego powinny się rozpocząć natychmiast po podpisaniu niniejszego Układu.

D. Do artykułu 10.

Istnieje zgoda Stron co do następujących punktów:

- a) zwolnienie od danin publicznych nie odnosi się do opłat celnych (patrz jednak artykuł 19), monopolowych i innych opłat spożywczych.
- b) Naruszeń przepisów paszportowych, celnych i podatkowych, tudzież postanowień zakazujących lub ograniczających wwóz lub wywóz, nie należy nigdy uważać za czyny popełnione w wykonywaniu służby.
- c) Zatrzeża się udzielanie prawa azylu według ogólnych zasad prawnych.
- d) O wdrożeniu ścigania karnego przeciw pracownikowi zajętemu na obszarze sąsiedniego Państwa należy bezzwłocznie zawiadomić przełożoną władzę służbową ściganego.
- e) Uregulowanie kwestji, która władza ma rozstrzygać o wniosku na przekazanie zasądzenia i na dostawienie ściganego, pozostawia się każdej umawiającej się Stronie.

E. Do artykułu 19.

Tabor, używany przez koleje do przewozów na zasadzie niniejszego Układu, będzie wolny od wszystkich formalności i opłat celnych.

F. Do artykułu 21.

- a) Obie umawiające się Strony są zgodne co do tego, że do czasu uregulowania sprawy formalności celnych i paszportowych w osobnej umowie, przewidzianej w ustępie 2 artykułu 21, odprawa celna i rewizja paszportów w ruchu kolejowym między stacjami Turmont i Zemgale mogą być wykonywane z zastosowaniem następujących odchyżeń od zasady, umówionej w art. 21:

Rewizja paszportów i odprawa celna podróżnych oraz ręczne bagażu dokonywane będą w pociągu; w czasie jazdy z Polski do Łotwy dokończą ich polscy funkcjonariusze na stacji Turmont; od tej stacji rozpoczynać będą kontrolę lotewscy funkcjonariusze. Rewizja paszportów i odprawa

hors de la ligne mentionnée dans l'art. 1, alinéa 1), et celles des articles 9 al. 3, 15, 16, 21, 26 et 27 — dans la gare Turmont et sur la ligne entre cette gare et la frontière.

B. à l'art. 3.

Jusqu'au temps lorsque une remise pour les locomotives polonaises sera construite à la gare Turmont, les chemins de fer lettons assureront à ces locomotives l'emplacement nécessaire à la gare Griva. La construction de la remise à la gare Turmont doit être effectuée jusqu'au 1 novembre 1929.

C. à l'art. 7.

Les négociations visant la conclusion de l'Arrangement Additionnel doivent être commencées immédiatement après la signature du présent Accord.

D. à l'art. 10.

Les deux Parties sont d'accord que:

- a) la franchise des impositions publiques ne s'étend pas sur les droits de douane (voir cependant art. 19), de monopole, ni sur les impôts grévants la consommation;
- b) les infractions aux dispositions concernant les passeports, formalités de douane et impôts, ainsi que les prohibitions ou restrictions de l'importation ou exportation ne seront jamais considérées comme commises en exercice du service;
- c) le droit d'asile sera accordé conformément aux règles générales de la loi;
- d) la poursuite en délits d'un fonctionnaire en service sur le territoire du pays limitrophe doit être immédiatement portée à la connaissance de son autorité supérieure;
- e) le règlement de la question, quelle autorité devra prendre la décision relative à la demande et à la livraison de l'inculpé aux autorités nationales, reste réservé à chaque Partie contractante.

E. à l'art. 19.

Le matériel roulant, dont se sert le chemin de fer pour effectuer les transports sur la base de cet Accord, est exempt de toutes les formalités de douane et des taxes douanières.

F. à l'art. 21.

- a) Les deux Parties contractantes sont d'accord que jusqu'au temps où la question des formalités de douane et de passeports aura été réglée par la conclusion d'un accord spécial, prévu à l'alinéa 2 de l'art. 21, la visite douanière et le contrôle de passeports dans le trafic par Turmont—Zemgale peuvent être effectués avec l'application des dispositions suivantes dérogeant au principe établi dans l'art. 21:

Le contrôle des passeports et la visite douanière des voyageurs et des bagages à main seront effectués dans le train; au cours de route de la Pologne en Lettonie les fonctionnaires polonais les achèvent à la gare Turmont; depuis cette gare commence le contrôle des fonctionnaires lettons. Le con-

celna w czasie jazdy z Łotwy do Polski będzie dokonczoną na stacji Zemgale przez funkcjonarjuszów łotewskich, a począwszy od tej stacji dokonywać ich będą w pociągach polscy funkcjonarjusze.

Bagaż podróżnych, przewożony za wodami i przesyłki nadzwyczajne oraz towary łatwo psujące się przewożone z Łotwy do Polski mogą być rewidowane w Zemgale przez funkcjonarjuszów polskich.

Funkcjonarjusze obu umawiających się Stron będą dokonywali swych czynności służbowych zgodnie z przepisami, obowiązującymi w ich państwach. Władze obu z tych państw udziela w razie potrzeby pełnego poparcia funkcjonarjuszom celnym i paszportowym drugiego kraju w czasie pełnienia czynności służbowych na obcym obszarze, w szczególności gdy chodzi o przewiezienie na sąsiednie terytorjum przedmiotów, skonfiskowanych lub zatrzymanych.

Polscy funkcjonarjusze celni są upoważnieni do obecności na stacji Zemgale przy naładunku, przeładunku i przewadze towarów, przewożonych z Łotwy do Polski i po dokonaniu odprawy przez łotewskich funkcjonarjuszów do nakładania plomb, zamków i innych celnych zabezpieczeń na wagony lub przesyłki oddzielne.

- b) Oba Zarządy kolejowe dołożą starań, aby do przesyłek towarowych były dołączane przepisane dokumenty celne, które mają być wręczone urzędowi celnemu Państwa sąsiedniego. O ile sprawa tychże dokumentów nie będzie uregulowana inaczej przez Zarządy celne obu umawiających się Stron, należy postępować jak następuje: do przesyłek towarowych, przewożonych do Polski lub przez Polskę należy dołączać deklarację nadawcy, przeznaczoną dla polskiego urzędu celnego, w dwóch egzemplarzach; dla łotewskiego urzędu celnego wymagana jest kopia listu przewozowego z napisem „celny dokument”; pozatem kolej prowadząca ruch przez granicę celną, powinna po przybyciu każdego pociągu, w którego skład wchodzi co najmniej jeden wagon naładowany, wręczyć wejściowemu urzędowi celnemu dwa egzemplarze wykazu zdawczego oraz listę ładunkową w dwóch egzemplarzach, wymaganą przez łotewskie władze celne dla każdego wagonu, a przez polskie władze celne dla każdego wagonu, zawierającego przesyłki zbiorowe.

Bagaż powinny być zgłoszone urzędowi celnemu przez wręczenie bagażowego wykazu zdawczego w dwóch egzemplarzach.

Sporządzono w Rydze, dnia 12 lutego 1929 r.

(—) J. Łukasiewicz
(—) Fr. Ozoliņš

trôle des passeports et la visite douanière au cours de route de la Lettonie en Pologne par les fonctionnaires lettons seront achevés à la gare Zemgale, depuis cette gare ils seront effectués dans le train par les fonctionnaires polonais.

La visite des bagages enregistrés et des colis de messagerie ainsi que des marchandises sujettes à prompt détérioration, transportés de la Lettonie en Pologne, peut être effectuée à Zemgale par les fonctionnaires polonais.

Les fonctionnaires de chaque Partie contractante accomplissent leurs fonctions de service en conformité aux dispositions en vigueur dans leurs pays. Les autorités de chaque pays prêteront le cas échéant leur entier appui aux fonctionnaires de la douane et de la police de l'autre Pays lors de l'accomplissement de leurs fonctions sur le territoire étranger, particulièrement s'il s'agit du transfert sur le territoire voisin des objets confisqués ou retenus.

Les fonctionnaires de la douane polonaise sont autorisés à assister au chargement, transbordement et pesage à Zemgale des marchandises, transportées de la Lettonie en Pologne, et les fonctionnaires lettons ayant terminé leur visite, à apposer sur les wagons ou les colis les plombs, cadenas ou autres fermetures douanières;

- b) Les deux administrations prendront soin que les transports des marchandises soient accompagnés des documents de douane à transmettre à la douane du Pays limitrophe. Pour autant que la question de ces documents ne sera pas réglée autrement par les administrations de douane des deux Parties contractantes, il sera procédé comme suit: tous les envois des marchandises transportés à destination de la Pologne ou en transit par ce pays doivent être accompagnés d'une déclaration de l'expéditeur, destinée pour la douane polonaise, en deux exemplaires; pour la douane lettonne est exigée une copie de la lettre de voiture portant l'inscription: „Document douanier”. En outre le chemin de fer exécutant le transport à travers la frontière transmettra après l'arrivée de chaque train, contenant au moins un wagon chargé, à la douane d'entrée deux exemplaires d'un bordereau de transmission et une feuille de chargement en deux exemplaires, exigée par la douane lettonne pour tous les wagons et par la douane polonaise pour chaque wagon contenant les envois par colis.

Les bagages seront avisés à la douane par la transmission de deux exemplaires d'un bordereau de transmission spécial.

Fait à Riga, le 12 février 1929.

(—) J. Łukasiewicz
(—) Fr. Ozoliņš

Załącznik A
do art. 16.

Strona przednia

Annexe A
à l'art. 16.

ZAŚWIADCZENIE Nr. ....

APLIECIBA Nr. ....

Ważne do ..... 193 .....
Derīga līdzP .....
(Nazwisko) kgs (Stanowisko służbowe)
(Vards un uzvards) (Amats)

jest czynny służbowo w ruchu sąsiedzkim między Polską a Łotwą na szlaku(ach)

atrodas Latvijas-Polijas tiešas satiksmes dienesta uz iecirkņa

i na stacijā

un stacijā

Pieczęć
urzędowa
Zīmogs.....
dnia ..... 193 .....
dienaUrząd
Dienesta vieta.....
Podpis posiadacza.
Ipašnieka paraksts......
Podpis urzędnika wystawiającego
zaświadczenie.
Aplieciabas izdeveja paraksts.

Strona odwrotna

U w a g a:

Zaświadczenie należy zwrócić Urzędowi, który je wydał, gdy posiadacz nie jest już czynny w ruchu sąsiedzkim, a w każdym razie po upływie terminu ważności zaświadczenia.

I e v e r i b a i:

Ja aplieciabas ipašnieka dienests Polijas-Latvijas tieša satiksme izbeidzies, aplieciba janodod iestadei-izdevejai un katra gadījuma aplieciabas terminam beidzoties.

U w a g a: Zaświadczenie należy sporządzić na brązowym kartonie.

Pielikums A
pie 16 panta.

Priekšpuse

Annexe A
à l'art. 16.

APLIECIBA Nr. ....

ZAŚWIADCZENIE Nr. ....

Derīga līdz ..... 193 ..... g.
Ważne doP ..... kgs .....
(Amats) (Stanowisko służbowe) (Vards un uzvards)
(Nazwisko)

atrodas Polijas-Latvijas tiešas satiksmes dienesta uz iecirkņa

jest czynny służbowo w ruchu sąsiedzkim między Łotwą a Polską na szlaku(ach)

un stacijā

i na stacijā

Zīmogs
Pieczęć
urzędowa.....
diena ..... 193 .....
dniaDienesta vieta
Urząd.....
Ipašnieka paraksts.
Podpis posiadacza......
Aplieciabas izdeveja paraksts.
Podpis urzędnika wystawiającego
zaświadczenie.

Mugurpuse

I e v e r i b a i:

Ja aplieciabas ipašnieka dienests Polijas-Latvijas tieša satiksme izbeidzies, aplieciba janodod iestadei-izdevejai un katra gadījuma aplieciabas terminam beidzoties.

U w a g a:

Zaświadczenie należy zwrócić Urzędowi, który je wydał, gdy posiadacz nie jest już czynny w ruchu sąsiedzkim, a w każdym razie po upływie terminu ważności zaświadczenia.

P i e z i m e: Aplieciba jāizgatavo no brunas papes.

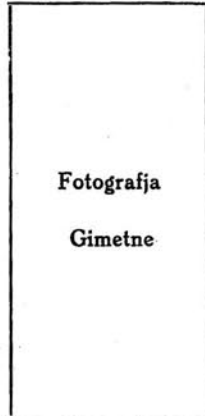
B a r w y p a Ń s t w o w e

V a l s t s k r a s a s

Załącznik B
do art. 17.

Strona przednia

Annexe B
à l'art. 17.B
a
r
w
y
p
a
ń
s
t
w
o
w
ePieczeń
urzędowa
ZimogsPieczeń
urzędowa
ZimogsDOWÓD TOŻSAMOŚCI Nr. ....
APLIECIBA Nr. ....Ważny do ..... 193 .....
Derīga līdzP. .... kgs .....
(Stanowisko służbowe) (Nazwisko)
(Amats) (Vards un uzvards)zamieszkały w .....
dzīves vietajest czynny służbowo jako .....
un nodarbojas kana stacji .....
stacija..... dnia ..... 193 .....
..... dienaUrząd .....
Dienesta vieta.....
Podpis posiadacza.
Ipašnieka paraksts......
Podpis urzędnika, wystawiającego dowód tożsamości.
Apliecibas izdeveja paraksts.

Strona odwrotna

Data urodzenia .....
Kad dzimisMiejsce urodzenia .....
Kur dzimisWzrost .....
AugumsWłosy .....
MatīOczy .....
AcisTwarz .....
Sejas formaSzczególne oznaki .....
Seviškas pazīmes**U w a g a:**

Dowód tożsamości należy zwrócić Urzędowi, który go wydał, gdy posiadacz nie ma już służbowego miejsca zamieszkania w sąsiednim Państwie, a w każdym razie po upływie terminu ważności dowodu tożsamości.

I e v e r i b a i:

Ja apliecibas ipašnieka dienests Polijas-Latvijas tieša satiksme izbeidzas kaiminvalsti, aplieciba janodod iestadei-izdevejai un katra gadījuma apliecibas terminam beidzoties.

U w a g a: Dowód należy sporządzać na zielonym kartonie.

Pielikums B
pie 17 panta.

Priekšpuse

Annexe B
à l'art. 17.

APLIECIBA Nr. ....
DOWÓD TOŻSAMOŚCI Nr. ....

Zīmogs
Pieczęć
urzędowaDerīga līdz ..... 193 .....
Ważny doP. .... kgs .....
(Amats) (Vards un uzvards)
(Stanowisko służbowe) (Nazwisko)Gimete
Fotografjadzīves vieta .....
zamieszkały w .....
un nodarbojas ka .....
jest czynny służbowo jako .....
stacija .....
na stacji .... diena ..... 193 .....
..... dniaDienesta vieta .....
Urząd .....Ipašnieka paraksts.
Podpis posiadacza.Apliecināšanas izdevēja paraksts.
Podpis urzędnika, wystawiającego dowód tożsamości.

Mugurpuse

Kad dzimis .....
Data urodzenia .....
Kur dzimis .....
Miejsce urodzenia .....
Augums .....
Wzrost .....
Mati .....
Włosy .....
Acis .....
Oczy .....
Sejas forma .....
Twarz .....
Seviskas pazīmes .....
Szczególne oznaki .....

Ieverībai:

Ja apliecināšanas izdevēja dienests Polijas-Latvijas tieša satiksmē izbeidzas kaimiņvalstī, apliecināšana jānodod iestādei izdevējai un katrā gadījumā apliecināšana jābeidzoties.

Uvāga:

Dowód tożsamości należy zwrócić Urzędowi, który go wydał, gdy posiadacz nie ma już służbowego miejsca zamieszkania w sąsiednim Państwie, a w każdym razie po upływie terminu ważności dowodu tożsamości.

P i e z ī m e: Apliecināšana jāizgatavo no zālās papēša.

Załącznik C
do art. 17.

Strona przednia

Annexe C
à l'art. 17.DOWÓD TOŻSAMOŚCI Nr. ....
APLIECIBA Nr. ....Pieczęć
urzędowa
ZimogsWażny do ..... 193.....
Derīga līdz .....Dla żony, syna, córki, służącego, służącej*)
Sievai, delam, meitai, kalponei*)Fotografija
GimetneP. ....
(Stanowisko służbowe) (Amats) kgs (Nazwisko) (Vards un uzvards)
czynnego służbowo, jako
un nodarbojas ka
na stacjī
stacijaPieczęć
urzędowa
Zimogs..... dnia ..... 193.....
..... dienaUrząd
Dienesta vietaPodpis posiadacza.
Ipašnieka paraksts.Podpis urzędnika, wystawiającego dowód tożsamości.
Apliecibas izdeveja paraksts.

*) Niepotrzebne wykreślić. — Nevajadzīgais izstripojams.

Strona odwrotna.

Data urodzenia .....

Kad dzimis .....

Miejsce urodzenia .....

Kur dzimis .....

Wzrost .....

Augums .....

Włosy .....

Mati .....

Oczy .....

Acis .....

Twarz .....

Sejas forma .....

Szczególne oznaki .....

Sevišķas pazīmes .....

Zamieszkały w .....

Dzīvo .....

U w a g a:

Dowód tożsamości należy zwrócić Urzędowi, który go wydał, gdy pracownik, z którym posiadacz dowodu żyje we wspólnym gospodarstwie, nie ma już służbowego zamieszkania w sąsiednim Państwie lub gdy posiadacz dowodu tożsamości przestanie z tym pracownikiem żyć we wspólnym gospodarstwie, a w każdym razie po upływie terminu ważności dowodu tożsamości.

I e v e r i b a i:

Aplieciba jānodod atpakaļ iestādei-izdevejai, ja kalpotājs, pie kura ģimenes pieder aplēcibas īpašnieks, izbeidz dienestu Polijas-Latvijas tieša satiksmē, ka arī ja aplēcibas īpašnieks atstāj mājas dienestu pie Latvijas-Polijas tieša satiksmē nodarbinātā darbiniekā. Terminam izbeidzoties aplēciba nododama atpakaļ katra gadījumā.

U w a g a: Dowód należy sporządzać na zielonym kartonie.

Pielikums C
pie 17 panta.

Priekšpuse

Annexe C
à l'art. 17.

APLIECIBA Nr. ....
DOWÓD TOŻSAMOŚCI Nr. ....

Zimogs
Pieczęć
urzędowa

Derīga līdz ..... 193.....
Ważny do

Sievai, delam, meitai, kalponei *)
Dla żony, syna, córki, służącego, służącej *)

Gimetne
Fotografja

P. .... kgs .....
(Amats) (Vards un uzvards)
(Stanowisko służbowe) (Nazwisko)

un nodarbojas ka
czynnego służbowo, jako

stacija
na stacji

Zimogs
Pieczęć
urzędowa

..... diena ..... 193..... g.
..... dnia

Dienesta vieta
Urząd

Ipašnieka paraksts.
Podpis posiadacza

Apliecibas izdeveja paraksts.
Podpis urzędnika, wystawiającego dowód tożsamości.

*) Nevajadzīgais izstripojams. — Niepotrzebne wykreślić.

Mugurpuse

Kad dzimis .....
Data urodzenia .....
Kur dzimis .....
Miejsce urodzenia .....
Argums .....
Wzrost .....
Mati .....
Włosy .....
Acis .....
Oczy .....
Sejas forma .....
Twarz .....
Seviškas pazīmes .....
Szczególne oznaki .....
Dzīvo .....
Zamieszkały w .....

Ieveribai:

Aplieciba jānodod atpakaļ iestādei-izdevejai, ja kalpotājs, pie kura ģimenes pieder apliecības īpašnieks, izbeidz dienestu Polijas-Latvijas tieša satiksme, ka arī ja apliecības īpašnieks atstāj mājas dienestu pie Latvijas-Polijas tieša satiksme nodarbināta kalpotāja. Terminam izbeidzoties apliecība nododama atpakaļ katra gadījumā.

Uvaga:

Dowód tożsamości należy zwrócić Urzędowi, który go wydał, gdy pracownik, z którym posiadacz dowodu żyje we wspólnym gospodarstwie, nie ma już służbowego miejsca zamieszkania w sąsiednim Państwie lub gdy posiadacz dowodu tożsamości przestanie z tym pracownikiem żyć we wspólnym gospodarstwie, a w każdym razie po upływie terminu ważności dowodu tożsamości.

P l e z i m e: Apliecība jāizgatavo no zaļas papes.

Zaznajomiwszy się z powyższym Układem i protokółem końcowym, uznaliśmy je i uznajemy za słuszne zarówno w całości, jak i każde z zawartych w nich postanowień; oświadczamy, że są przyjęte, ratyfikowane i potwierdzone, i przyrzekamy, że będą niezmiennie zachowywane.

Na dowód czego wydaliśmy Akt niniejszy, opatrzone pieczęcią Rzeczypospolitej.

W Warszawie, dnia 15 sierpnia 1929 r.

(—) *I. Mościcki*

Przez Prezydenta Rzeczypospolitej
Prezes Rady Ministrów:

(—) *w z. F. Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych:

(—) *August Zaleski*

L. S.

Après avoir vu et examiné lesdits Accord et procès-verbal final, Nous les avons approuvés et approuvons en toutes et chacune des dispositions qui y sont contenues; déclarons, qu'ils sont acceptés, ratifiés et confirmés et promettons, qu'ils seront inviolablement observés.

En Foi de Quoi, Nous avons donné les Présentes, revêtues du Sceau de la République.

Donné à Varsovie, le 15 Août 1929.

(—) *I. Mościcki*

Par le Président de la République
pour le Président du Conseil des Ministres:

(—) *F. Składkowski*

Le Ministre des Affaires Étrangères:

(—) *August Zaleski*

L. S.

107.

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE

z dnia 4 lutego 1930 r.

w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Układu o komunikacji kolejowej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Łotewską, podpisanego w Rydze dnia 12 lutego 1929 r.

Podaje się niniejszem do wiadomości, że, w wykonaniu art. 43 Układu o komunikacji kolejowej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Łotewską, podpisanego w Rydze dnia 12 lutego 1929 r., nastąpiła w Warszawie w dniu 25 stycznia 1930 r. wymiana dokumentów ratyfikacyjnych powyższego Układu.

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

108.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZY- POSPOLITEJ

z dnia 26 lutego 1930 r.

o przenoszeniu oficerów zawodowych z innych korpusów osobowych do korpusu oficerów sądowych.

Na podstawie art. 8 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 256) zarządzam co następuje:

§ 1. Warunkiem przeniesienia oficerów zawodowych z innych korpusów osobowych do korpusu oficerów sądowych jest:

- odbycie przez jeden rok służby oficerskiej w jednym z rodzajów służby wojskowej, wyszczególnionych w punktach 1 — 8 art. 5 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 256), lub w marynarce wojennej,
- ukończenie uniwersyteckich studiów prawniczych z przepisaniem w Polsce egzaminami,
- odbycie z pomyślnym wynikiem wojskowej aplikacji sądowej,
- złożenie wojskowego egzaminu sędziowskiego.

W wyjątkowych na uwzględnienie zasługujących wypadkach oficer-kandydat do korpusu oficerów

sądowych może być przez Ministra Spraw Wojskowych zwolniony od odbycia jednorocznej wojskowej służby oficerskiej wyżej pod a) wyszczególniczej, o ile posiada taką służbę, odbytą w jednym z korpusów osobowych, wymienionych w art. 5, pkt. 9 — 10 i 13 — 18 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 256).

§ 2. Na poczet wojskowej aplikacji sądowej może być zaliczona w całości lub częściowo aplikacja sądowa, odbyta w sądach powszechnych, aplikacja u adwokata lub w Prokuraturji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, albo też referendarska służba administracyjna.

§ 3. Od wymagań, wymienionych w § 1 pod c) i d), wolni są:

- posiadający warunki do mianowania na stanowisko sędziego w sądownictwie powszechnym (art. 82 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 lutego 1928 r. prawa o ustroju sądów powszechnych — Dz. U. R. P. Nr. 12, poz. 93),
- posiadający zawodowy egzamin referendarski, przepisany dla aplikantów Prokuraturji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 maja 1925 r. Dz. U. R. P. Nr. 58, poz. 409),
- posiadający egzamin adwokacki lub notarialny.